

ZASNOVA ŠPORTA V PROSTORU

IV. faza

Projekt št. 3

**PROUČITEV REKREACIJSKIH NAVAD ZA POTREBE
PROSTORSKEGA PLANIRANJA**

1. Tekstualni del

**Naročnik: Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor,
Uprava Republike Slovenije za prostorsko planiranje
Zupančičeva 6, Ljubljana**

**Izvajalec: Inštitut za geografijo
Trg francoske revolucije 7, Ljubljana**

**Direktor IG:
dr. Marjan Ravbar**

**Odgovorni vodja izvajalca:
dr. Matjaž Jeršič**

Ljubljana, oktober 1995

Projektni team:

Avtor in odgovorni vodja projekta:
red. prof. dr. Matjaž JERŠIČ, dipl. geog.

Odgovorni vodja za izvedbo in analizo ankete:
Marija MOČIVNIK, dipl. geog.

Računalniška statistično - grafična obdelava:
Matjaž SKOBIR, dipl. ing. rač.

Izdelava vzorca ankete:
Maja ROJKO, organizator programer

Pregled rezultatov o rekreaciji po tujih virih:
Dejan CIGALE, dipl. geog.

KAZALO

PREDGOVOR.....	3
IZHODIŠČA NALOGE	3
Namen naloge.....	3
Rekreacija in prostorsko planiranje.....	4
Metodološke osnove raziskave.....	5
Anketni vzorec	5
Izvedba ankete.....	6
Obrazložitev anketnega vprašalnika.....	6
POVZETEK REZULTATOV O REKREACIJSKEM RAVNANJU — po tuji literaturi	7
Intenziteta rekreacijskih migracij	7
Rekreacijske aktivnosti v mestih.....	9
Rekreacijske aktivnosti izven mest	10
Trajanje rekreacijskih migracij	11
Oblike transporta.....	12
Akcijski radij oziroma razdalja rekreacijskih migracij	13
REZULTATI ANKETE V MARIBORU, KRANJU, KOPRU IN PTUJU	16
Pogostost rekreiranja med tednom	16
Poletne rekreacijske dejavnosti med tednom	16
Poletni cilji sprehodov med tednom.....	22
Poletni cilji sončenja in kopanja med tednom	22
Zimske rekreacijske dejavnosti med tednom	23
Zimski cilji sprehodov med tednom.....	27
Pogostost rekreiranja ob koncu tedna	27
Poletne rekreacijske aktivnosti ob koncu tedna	30
Zimske rekreacijske aktivnosti ob koncu tedna	36
Motivi rekreiranja ob koncu tedna	42
Oblike prevoza	42
Pomen organiziranih izletov.....	43
Trajanje rekreacijskih migracij	43
Počitniška stanovanja in rekreacijske migracije	44
Ciljna območja rekreacijskih migracij	44
SKLEPI.....	54
Povzetek poglobitvenih ugotovitev o rekreacijskem ravnanju.....	54
Novejši splošni trendi razvoja rekreacije	55
VIRI IN LITERATURA.....	59

PREDGOVOR

Naloga: Proučitev rekreacijskih navad za potrebe prostorskega planiranja je potekala v okviru širše zasnovanega projekta Zasnova športa v prostoru (št. pogodbe 643-00-41/93 z dne 29.12.1993). Naloga je predstavljena v dveh delih:

1. Tekstualni del
2. Tabele in grafikoni

Naloga je bila usmerjena v proučevanje rekreacijskih navad prebivalcev Slovenije. Njihovo poznavanje je eno od izhodišč za oblikovanje strokovno utemeljene rekreacijske rabe, kot sestavine celovite zasnove prostorskega plana.

V zadnjih letih opravljene raziskave o bližnji rekreaciji in njenih prostorskih učinkih, so pokazale, da je postala v urbaniziranih območjih ta oblika preživljanja prostega časa reden pojav in marsikje pomemben dejavnik prostorskega razvoja. Bližnja rekreacija tudi ni več značilnost le velikih, temveč vse bolj tudi srednjih in malih mest.

Naloga temelji na empiričnem raziskovanju, to je na izvedbi posebne ankete. Kompleksen projekt je bilo možno izvesti le ob sodelovanju strokovnjakov z različnimi specialnimi znanji.

Z anketo smo zbrali katalog podatkov, ki omogoča raznovrstne analize. Obsežna podatkovna osnova, v okviru tega elaborata, prav gotovo ni mogla biti v celoti obdelana in interpretirana; omogoča torej še nadaljne podrobnejše analize posameznih vidikov. S predloženim elaboratom našega proučevanja bližnje rekreacije zato še ne "zapiramo".

Posebno zahvalo izrekamo Upravi R Slovenije za prostorsko planiranje in še posebej njeni predstavnici ga. Margiti Jančič, d.i.a. za pomoč pri oblikovanju programske zasnove naloge.

IZHODIŠČA NALOGE

Namen naloge

Predloženo gradivo vsebuje rezultate empiričnega proučevanja bližnje rekreacije prebivalstva štirih slovenskih mest: Maribora, Kranja, Kopra in Ptuja.

S pojmom bližnja rekreacija označujemo ravnanje prebivalcev v prostem času, izven doma, zaradi rekreacijskih nagibov. Beseda bližnja pomeni, da gre za aktivnosti oziroma ravnanje, ki je v prostorskem smislu navezano na območje kraja bivanja ali na njegovo okolico. Z njo skušamo povedati, da gre za rekreacijo v bližnji razdalji od kraja bivanja. V časovnem smislu gre za ravnanje, ki se nanaša na prosti čas med tednom, to je po opravljenih delovnih, rednih izobraževalnih in oskrbovalnih dolžnostih ali na prosti čas ob koncu tedna, to je od petka popoldne do nedelje zvečer in ob praznikih.

Številni avtorji namreč v časovno-prostorskem smislu členijo bližnjo rekreacijo v dva dela in sicer:

- na bližnjo rekreacijo v kraju stalnega bivanja ali njegovi bližnji (ožji) okolici, ki se uresničuje predvsem med delovnim tednom ter
- na bližnjo rekreacijo v kraju stalnega bivanja ali v njegovi širši okolici, ki je navezana predvsem na prosti čas ob koncu tedna.

Za bližnjo rekreacijo so značilna potovanja oziroma migracije v takoimenovanem območju bližnje rekreacije. Z uveljavitvijo različnih rekreacijskih oblik pomemben del prebivalstva posameznih naselij, še posebej mest, v prostem času redno ali občasno potuje do območij rekreiranja. S tem se okrog posameznih mest ali mestnih aglomeracij oblikujejo območja bližnje rekreacije v katere se usmerjajo rekreacijske migracije, v njih pa uresničujejo rekreacijske aktivnosti. Nekateri avtorji uporabljajo za te migracije pojem izletniška potovanja, za njihova vplivna območja pa pojem izletniška območja. Ker se del rekreacijskih potovanj odvija znotraj kraja bivanja je pojem bližnja rekreacija širši, saj zajema tako rekreacijska potovanja znotraj kot izven mestnega teritorija.

Pojem rekreacija obravnavamo v pričujoči nalogi v najširšem smislu, torej upoštevamo vse oblike, ki so pretežno ali tudi le deloma namenjene obnavljanju človekovih psihičnih in fizičnih moči (kot rečeno izven doma). To poudarjamo zato, ker velik del ljudi rekreacijo istoveti s športnimi aktivnostmi, predvsem tistimi, ki jih označujemo s skupnim imenom kot "prostočasni šport" in ki se po časovnih, organizacijskih in ciljnih vidikih loči od "vrhunskega in poklicnega športa" ter šolskega športa. V okviru naše raziskave uvrščamo pod pojem rekreacija ne samo športne temveč tudi druge aktivnosti v prostem času, ki so namenjene sprostitvi, počitku in obnovi telesnih ter duševnih moči.

Posebej naj opozorimo, da se v prostem času ukvarjajo ljudje s številnimi dejavnostmi, ki jih ni mogoče natančno uvrstiti niti med rekreacijske aktivnosti, niti v delo, oskrbovanje ali druge osnovne funkcije človekovega delovanja. Na primer: dejavnost na vrtu (obdelovanje vrta) ali v vinogradu je lahko hkrati delo in rekreacija, odvisno pač od nagibov posameznika, ki vplivajo na njegov odnos do tega opravila.

Prehoda med delom in rekreacijo ali oskrbovanjem in rekreacijo zato pri nekaterih dejavnostih (oziroma ljudeh) ni tako preprosto začrtati. Dejavnosti rekreacije zato ni mogoče vedno povsem jasno izločiti saj je rekreacijski pomen ravnanja večkrat odvisen od osebnošnega doživljanja. Meja med rekreacijskimi in drugimi dejavnostmi je zato dostikrat nejasna ali "tekoča".

Rekreacija in prostorsko planiranje

Razvojne procese: industrializacijo, urbanizacijo, naraščajočo motorizacijo, skrajševanje delovnega časa, izboljševanje življenjskega standarda spremlja tudi povečana zavest o pomenu prostega časa. V sodobni družbi razvitih držav se večja pomen vrednot, ki jih lahko označimo z besedami: zdravje, zmogljivost, mobilnost, "biti fit", "ostati mladosten". Skladno z uveljavljanjem teh vrednot gre za dve osnovni razvojni težnji rekreacije, za:

- kvantitativno rast (večanje relativnega deleža ljudi, ki se vključujejo oziroma ukvarjajo s posameznimi rekreacijskimi aktivnostmi, večanje obsega rekreacijskih migracij);
- kvalitativni razvoj (težnja po vse številčnejših oziroma raznovrstnejših rekreacijskih aktivnostih, zahteve po "perfekcioniranju" infrastrukture rekreacijskih območij; zahteve po vedno večjih površinah za rekreacijo, zahteve po intaktni, to je urejeni in prijazni pokrajini idr.)

V sklopu prostorskega planiranja je skladno s tem, funkcija rekreacije postala enakovredna oblika rabe prostora.

V sklopu strokovnih nalog, pomembnih za prostorsko planiranje rekreacije, silijo v ospredje naslednji vidiki proučevanja:

- raziskovanje rekreacijskih navad;
- vrednotenje pokrajine oziroma izdvajanje ustreznostnih območij za rekreacijo na prostem;
- ugotavljanje ustreznosti opremljenosti prostora z rekreacijsko infrastrukturo;
- analiziranje navzkrižij med rekreacijsko in drugimi rabami prostora ali med posameznimi rekreacijskimi oblikami;
- analiziranje socialnih in ekoloških obremenitev, ki jih povzročajo rekreacijske aktivnosti.

Naštete strokovne analize o stanju in razvojnih možnostih rekreacije so podlaga za opredeljevanje planskih usmeritev, prostorskih zasnov in ukrepov.

Pričujoča naloga se nanaša na prvonavedeno strokovno nalogo, to je na raziskovanje rekreacijskega ravnanja. Poudarek pa je na proučevanju tistih vidikov ravnanja, ki so posebej pomembni za prostorsko planiranje rekreacije.

Metodološke osnove raziskave

Metoda empiričnega proučevanja izletniških potovanj

Pri empiričnem proučevanju bližnje rekreacije se lahko poslužujemo predvsem naslednjih postopkov za zbiranje ustreznih podatkov:

- Anketiranje v ciljnih krajih ali območjih; tu si pomagamo z anketo izvedeno med obiskovalci. Anketo lahko izvajamo na parkiriščih, v rekreacijskih objektih ali na rekreacijskih površinah (na kopališčih, izletniških poteh idr.). Slabost tega načina je, da zelo težko dosežemo reprezentativnost podatkov.
- Štetje ali anketiranje voznikov oziroma potnikov na posameznih cestnih odsekih med izhodiščnimi in ciljnimi območji rekreacijskih potovanj. Tak način terja zaustavljanje vozil in ga je zato izredno težko uporabiti. Običajno se koristi le pri analiziranju tujih izletniških tokov, s tem, da se anketo izvaja na mejnih prehodih kjer se vozila, zaradi mejnih formalnosti, itak zaustavljajo. Kljub temu ima metoda omejeno uporabnost saj je potrebno anketo zožiti le na nekaj vprašanj.
- Anketiranje prebivalstva v izhodiščnih oziroma matičnih območjih rekreacijskih potovanj, torej v krajih njihovega stalnega bivanja. Z uporabo tega načina je najlažje zagotoviti reprezentativni izbor anketiranih oseb oziroma ustrezen vzorec.

V naši raziskavi smo uporabili tretji način, to je anketiranje oseb v kraju bivanja, na osnovi ustreznega vzorca.

Anketni vzorec

Osnovna populacija zajeta v anketo so bili stalni prebivalci štirih slovenskih mest: Maribora, Kranja, Kopra in Ptuja. Z navedenim izborom smo zajeli mesta, ki se razlikujejo med seboj: po prebivalstveni velikosti, po legi v pokrajinah z različnimi naravnimi in kulturnimi pokrajinskimi značilnostmi pomembnimi za rekreacijo ter po legi v pokrajini z različnimi oblikami rekreacijske infrastrukture.

Vzorec je temeljil na spolni in starostni strukturi prebivalcev omenjenih štirih mest. Podlaga za izračun oziroma postavitev anketnih vzorcev so bili podatki popisa prebivalstva iz leta 1991. Ta del naloge je opravila Maja Rojko z Zavoda RS za statistiko.

Izvedba ankete

- V anketo za vsa štiri mesta je bilo vključenih 1500 oseb, od tega 46,7 % moških in 53,3 % žensk, v starosti nad 16 let. Podrobnejši pregled anketiranih populacijskih struktur je razviden iz priloženih tabel: 1a, 1b, 1c, 1d, 1e, 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 3a, 3b, 3c, 3e, 4a, 4b, 4c, 4d.
- Preizkus anketnih vprašanj smo izvedli v letu 1994 ob izvedbi podrobnega empiričnega proučevanja med prebivalci mesta Ljubljane.
- Anketni odgovori o rekreacijskem ravnanju so se nanašali na obdobje zadnjih dvanajstih mesecev, to je na čas od aprila/ maja 1994 do aprila/maja 1995. Izjemi sta bili vprašanji: št. 4, ki je zadevalo samo pretekli mesec — pred anketiranjem ter št. 24, ki se je nanašalo na bližnje poletje 1995.
- Anketo so izvedli honorirani anketarji, večinoma študenti Filozofske fakultete v Ljubljani in Pedagoške fakultete v Mariboru. Neustrezno, nepopolno ali nelogično izpolnjene vprašalnike nismo vključili v obdelavo, temveč nadomestili z dodatno izvedenimi anketami.

Obrazložitev anketnega vprašalnika

Z anketiranjem smo "iskali" kazalce o:

- demografskih in socialnih značilnostih anketirancev;
- rekreaciji med tednom; v tem sklopu o:
 - pogostosti soudeležbe
- rekreacijskem ravnanju t.j. rekreacijskih aktivnostih; ločeno za poletno in za zimsko letno obdobje.
- zadovoljstvu z obstoječo rekreacijsko infrastrukturo v kraju bivanja.

- o rekreaciji ob koncu tedna; in to o:
 - pogostosti sodelovanja,
 - rekreacijskem ravnanju t.j. rekreacijskih dejavnostih, posebej v poletnem in v zimskem letnem obdobju,
 - načinih transporta, oblikah druženja in vlogi organiziranih izletniških potovanj,
 - prostorski usmerjenosti rekreacijskih migracij oziroma njihovih ciljih, posebej za poletno in za zimsko letno obdobje,
 - poglobitnih motivih;

- o rekreaciji na počitnicah, v tem sklopu o:
 - ciljih počitniških potovanj;
 - rekreacijskih dejavnostih v počitniškem kraju;
 - posedovanju počitniškega stanovanja.

Rezultate naše raziskave smo primerjali tudi s kazalci iz drugih, tujih raziskav, ki so dostopni v objavljenih strokovnih glasilih.

Empirično raziskovanje rekreacijskega in prostočasnega raziskovanja je v zadnjih petindvajsetih letih doživelo močan razcvet, proučevanja pa so bila usmerjena zlasti v prostočasno obnašanje in ugotavljanje rekreacijskih motivov ter aktivnosti. Ker tudi v razvitih državah o tem pojavu redne statistične službe ne zbirajo osnovnih kazalcev, so raziskovalci primorani, pretežno z anketami, sami zbirati osnovno gradivo. Tovrstni kazalci in rezultati analiz so zato razpršeni v številnih člankih, ki pa se nanašajo pretežno le na posamezna mesta in njihova vplivna rekreacijska območja. Metode teh raziskav niso poenotene, vsled česar rezultatov ni možno v celoti direktno oziroma natančno primerjati; dostikrat so možne le približne primerjave. Kljub temu za planersko prakso niso brez vrednosti saj nudijo vendarle pomembne informacije o značilnostih rekreacijskega obnašanja. Na probleme anketnega zbiranja podatkov o bližnji rekreaciji opozarjamo v sklopu posameznih podpoglavij v nadaljevanju tega poročila.

POVZETEK REZULTATOV O REKREACIJSKEM RAVNANJU — po tuji literaturi

Intenziteta rekreacijskih migracij

S pojmom intenziteta rekreacijskih migracij označujemo delež prebivalstva izbranega območja (mesta, regije, države), ki je bil v določenem času soudeležen v teh migracijah. V raziskavah o bližnji rekreaciji se pod tem pojmom najbolj pogosto navaja povprečni delež prebivalstva proučevanega mesta oziroma mest, ki je bil v teku enega leta, najsi bo med tednom ali posebej ob koncu tedna (od petka popoldan do nedelje zvečer) soudeležen pri migracijah, katerih namen je bilo rekreiranje v mestu in njegovi okolici (izletniški coni). Ker je meja med mestom in njegovo okolico, to je podeželjem, nejasna oziroma "zabrisana" je težko in zato sporno ločiti med rekreacijskimi potovanji znotraj in izven mesta. Ne glede na ta problem se v številnih študijah pod pojmom intenziteta rekreacijskih potovanj proučujejo samo migracije izven mesta, to je izletniška potovanja.

Poleg povprečne izletniške potovalne intenzitete skušajo posamezni avtorji ugotoviti tudi maksimalno intenziteto bližnje rekreacije, to pa je največji delež prebivalstva, ki je bil ob prostih dneh, konec tedna, vključen v te migracije. Maksimalna intenziteta je običajno dosežena ob posebej lepem vremenu. Poleg povprečne in maksimalne izletniške intenzitete skušajo posamezniki ugotoviti tudi delež tistih oseb, ki v obravnavanem časovnem obdobju sploh niso bili soudeleženi v teh potovanjih.

Kot kažejo opravljene evropske raziskave intenziteta rekreacijskih migracij tekom leta močno niha in to predvsem zaradi vremena. Največja je praviloma ob lepem vremenu spomladi in jeseni, medtem ko je sredi poletja, ko je pomemben del mestnih prebivalcev na večdnevnikih počitnicah, nekoliko nižja. Prav tako je praviloma precej nižja v zimskem obdobju leta.

Empirična proučevanja o rekreacijskih migracijah, predvsem o njihovi intenziteti in pogostosti, so v Evropi oživila v šestdesetih letih, ko so se ob povečani motorizaciji uveljavila množična konec tedenska potovanja iz mest v podeželsko okolico. Taka raziskovanja so bila posebej intenzivna v tedanji ZR Nemčiji in na Nizozemskem, precej manj pa v Franciji, Avstriji, Švici in na Švedskem. Ruppert in Maier z Ekonomskogeografskega inštituta v Münchnu sta med leti 1969 in 1974, v več člankih, objavila rezultate ankete, izvedene v Münchnu leta 1968. Po teh člankih je svoj prosti čas izven mesta redno preživljalo okrog 30 % prebivalcev Münchna; maksimalna intenziteta ob koncih tedna s posebej lepim vremenom pa je znašala celo do 60 %. V letu 1980 so na omenjenem inštitutu ponovili podobno raziskavo in ugotovili, da je med tem časom intenziteta potovanj bližnje rekreacije le malo porastla (Ruppert in Maier 1969, 1970; Ruppert 1971, 1974; Ruppert et al. 1983).

K. Schaechterle (1972; cit. po Ammanu 1978) je poročal o rezultatih obsežne ankete, izvedene 1969/70 v območju nemške dežele Rhein/Necker. Po tej raziskavi je redno, to je vsak teden, v toplejši polovici leta, hodilo na izlete iz posameznih večjih mest: 25 % prebivalcev z Manheima, 34 % iz Ludwigshafna. V posameznih vremensko ugodnih dneh ob koncu tedna pa je znašala intenziteta celo: v Manheimu 45 %, v Ludwigshafnu in v Heidelbergu 38 %.

V nekoliko mlajši raziskavi, izvedeni v Bonnu, je F.J. Kemperle 1977 ugotovil, da je znašala povprečna izletniška intenziteta, v toplejšem delu leta 26,1 %, v zimskem obdobju pa 15,8 %.

Dach-Hamann (1977) je ob koncu sedemdesetih let povzel podatke o izletniški intenziteti iz več evropskih raziskav. Po tem sekundarnem viru naj bi, ob koncu šestdesetih let, bila

povprečna izletniška intenziteta, ob koncu tedna, v posameznih, proučevanih mestih naslednja: Gelsenkirchen 25 %, Bremen 25 %, Amsterdam/Rotterdam/Hilversum 26 %, Hannover 26 %, Duisburg 29 %, Düsseldorf 30 %, Rostock 25–30 %, Hamburg 32 %, Paris 25–32 %, München 35 %.

Za Avstrijo je po razpoložljivi literaturi na razpolago manj podatkov. Za Dunaj navaja Maier (1982), da hodi redno na izlete kar 41 % Dunajčanov, od teh večina ali 35 % ob koncu tedna. O bližnji rekreaciji je bila leta 1971 opravljena raziskava tudi v Grazu (Freisitzer 1971), iz katere je možno ugotoviti, da je 51 % anketirancev hodilo poleti na izlete pogosto, 39 % včasih, 10 % pa le redko. Slednje rezultate zaradi drugače zastavljenih vprašanj oziroma pokazateljev ne moremo primerjati s predhodnimi.

V Švici je, na osnovi posebne ankete, izvedene leta 1995 v Bernu, proučeval bližnjo rekreacijo Ihelin (1983). Ugotovil je, da je poleti občasno odhajalo na izlete od 36 do 54 %, pozimi pa od 33–45 % prebivalcev omenjenega mesta.

Za Češkoslovaško navaja podatke o izletniški intenziteti Gandavsky (1977); po njem naj bi znašala v mestih oziroma naseljih z 10.000–20.000 prebivalci 20 %, v mestih z 20.000–50.000 prebivalci 25 %, v tistih s 50.000–100.000 prebivalci 30 % ter v velikostni skupini z več kot 100.000 prebivalci 35 %. Žal avtor ne navaja na kakšen način so bile dobljene našteje vrednosti. Zdi se, da gre, v nasprotju z nemškimi, švicarskimi, nizozemskimi in avstrijskimi, najbrže za ocene in ne za empirično, torej z anketami pridobljene podatke.

Iz predhodno upoštevanih raziskav je razen navedenega možno povzeti še naslednje ugotovitve:

- intenziteta rekreacijskih migracij je višja v naseljih z večjim številom prebivalstva, kar je povezano, po mnenju večine avtorjev, z mestnim okoljem, ki močneje pobuja nagibe po rekreiranju izven mesta.
- Do začetka osemdesetih let se je rekreacijska intenziteta zviševala, nato pa je prišlo do zaustavitve naraščanja.
- Obravnavana intenziteta je praviloma višja v poletni polovici leta, od pomladi do pozne jeseni in nižja v zimskih mesecih.
- Opazna nihanja intenzitete preko leta so pogojena predvsem z vremenom, ob lepem vremenu je namreč intenziteta bistveno višja kot v deževnem.

Iz dosegljivih tujih virov je možno razbrati tudi nekatere metodološke probleme, ki se nanašajo na merjenje obravnavane intenzitete. Rekreacijsko intenziteto je zaradi "spominskih ovir" težko točno izmeriti. Ugotavljamo jo z anketami, ki se nanašajo na preteklo enoletno oziroma dvanajstmesečno obdobje; ta čas pa je za večino adresantov predolg, da bi lahko natančno odgovorili kolikokrat so se v tem času, med tednom ali ob koncu tedna, udeležili rekreacije.

Povprečna intenziteta rekreacijskih migracij se zato običajno nanaša na dneve, ki niso deževni. Ob posebej lepem vremenu z ugodnimi dnevnimi temperaturami za gibanje na prostem (za hojo, sprehod, gornišstvo) ali za zadrževanje na prostem (piknik, sončenje) je rekreacijska intenziteta običajno višja od povprečne.

Za natančno ugotavljanje intenzitete rekreacijskih migracij bi morali anketo ponoviti, pri istih adresantih, večkrat letno. Ker je zaradi finančnih in personalnih zahtev, za večino raziskovalcev tak način neuresničljiv, se morajo zadovoljiti z anketiranjem, ki se nanaša na celoletno obdobje.

Rekreacijske aktivnosti v mestih

Pomemben del prostega časa prežive prebivalci mest sicer izven svojega doma, vendar znotraj meja domačega mesta ali v njegovi najbližji okolici. Številne rekreacijske aktivnosti se odvijajo znotraj mest, vendar je lahko tudi z njimi povezano premagovanje precejšnjih razdalj in znatna poraba časa. Seveda je ostro mejo med rekreacijo v in izven mesta pogosto izredno težko potegniti saj so nekatere aktivnosti navezane prav na prehodni pas med mestom in okolico. Zaradi več prostega časa so izleti oziroma rekreacija izven mesta pogostejši ob koncu tedna, aktivnosti znotraj mesta ali ob robu pa ob delovnih dneh. Skladno s tem je do neke mere upravičeno govoriti o vsakodnevni rekreaciji ali o preživljanju prostega časa med tednom znotraj kraja bivanja. Iz tujih ugotovitev o tem segmentu rekreacijskega ravnanja je mogoče razbrati določene skupne poteze pa tudi številne razlike.

M. in H.R. Chubb (1981, s. 259) sta povzela in priredila rezultate raziskave, ki je v šestdesetih letih potekala v treh državah. V posebno skupino sta uvrstila dejavnosti, ki se odvijajo izven doma, vendar še vedno v okviru mesta in jih torej ne bi mogli uvrstiti med izlete. Dejavnosti s katerimi se je po tej raziskavi ukvarjalo največ posameznikov, so bile: sprehodi (v Franciji in SZ so bili na prvem mestu), izjema pa so bile ZDA, kjer so pred sprehodi tako športne aktivnosti (v SZ so na drugem mestu), kot tudi obiski kavarn in barov (v Franciji na drugem mestu).

Delež prebivalcev Münchna, ki so se ukvarjali s posameznimi aktivnostmi, je ugotavljala E. Kerstiens-Koerberle (1978). Dejavnosti, s katerimi so se ukvarjali anketiranci, so se razvrstile takole: obiski prijateljev (90 %), sprehodi (87 %), obiski gostiln (99 %), gledališč (74 %), sorodnikov (65 %), muzejev (63 %), ogledovanje izložb (62 %), obiski kopališč (46 %), kinodvoran (44 %), kavarn (43 %), obiski knjižnic (38 %), itd. Opazen je visok delež dejavnosti, ki so navezane na kulturno ponudbo mesta, kar je verjetno pogojeno tudi z nadpovprečno razvitostjo tovrstne ponudbe obravnavanega mesta.

Tudi v Bernu (Thelin, 1983, s. 151, 152) so se sprehodi izkazali kot ena najpomembnejših prostočasnih dejavnosti znotraj mesta (27 % odgovorov), sledili so obiski restavracij (22 %), sorodnikov (17 %), ukvarjanje s športom v dvoranah (8 %) itd.

Navedb Beckerja (1983, s. 133) s prejšnjimi ni mogoče primerjati neposredno, določene skupne poteze pa se kljub temu pokažejo. Od lokacij, kjer je možno preživljati prosti čas in so v 15 minutah dosegljive peš (od doma), so prebivalci Frankfurta največkrat obiskovali gozdove (50 %), parke (18 %), športne dvorane in igrišča (8 %). Gozdovi in parki so predvsem cilji sprehajalcev, zato je iz njihovega pomena mogoče sklepati tudi na pomembno vlogo sprehodov in hoje za prebivalce Frankfurta.

M. Jansen-Verbeke (1986a) je za nizozemsko mesto Hertogenbosch ugotovil, da sta bili najpomembnejši rekreacijski dejavnosti v mestu: sprehod in ogledovanje izložb oz. nakupovanje (oboje je navedlo 73,1 % anketirancev). Na naslednjih mestih so se razvrstili: obiski restavracij (70,2 %), kina (64 %), gostiln (60,2 %), gledališča (48,5 %), ostalih lokalov za prehranjevanje (47,1 %), obiski knjižnice (43,6 %) itd. Tudi tu so bile na čelu podobne dejavnosti kot v predhodno omenjenih mestih. V to raziskavo pa niso bili zajeti obiski sorodnikov, prijateljev in znancev, ki so se povsod drugod izkazali kot ena najpomembnejših dejavnosti prostega časa med tednom, v mestih.

Ista avtorica (Jansen-Verbeke, 1986 b) je s pomočjo podatkov Bellersa in Ten Haveja (1985), za nizozemska mesta Zwolle, Deventer in Kampen, ugotavljala s katerimi dejavnostmi se znotraj teh mest ukvarjajo na eni strani njihovi prebivalci, na drugi strani pa turisti. Tokrat so se kot najpomembnejše aktivnosti izkazale: obiski kavarn, bistrojev in restavracij s 78,2 %, nakupovanje (68 %), sprehod po mestu (28,1 %), obiski sorodnikov in prijateljev (12,5 %) itd.

Rekreacijske aktivnosti izven mest

Naslednji sklop vprašanj se nanaša na dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo ljudje v območjih bližnje rekreacije oziroma izven mesta. Rezultate raziskav, ki so se ukvarjale s tem, je prav tako težko primerjati, saj se motivi in dejavnosti izletnikov v posameznih državah, zaradi različnih rekreacijskih pokrajinskih možnosti, psiholoških, socialnih, ekonomskih in številnih drugih dejavnikov, med seboj razlikujejo. Primerjave so težavne tudi zaradi različnih metodologij proučevanja.

M. in H.R. Chubb (1981, s. 259) navajata rezultate raziskav, ki so potekale sredi šestdesetih let v ZDA, Franciji in SZ. Med dejavnostmi, ki se odvijajo zunaj soseke, je največji delež odpadel na tiste, ki so povezane z različnimi aktivnostmi, ki se navezujejo oziroma uresničujejo v urbanem okolju (obiski kulturnih prireditev, kinopredstav, ...). Njihov delež je bil več kot trikrat večji od deleža prostočasnih aktivnosti, ki so v večji meri navezane na neurbano okolje. Kljub velikemu številu podatkov, ki jih je dala ta mednarodna raziskava, pa je zaradi specifične razvrstitve dejavnosti in metodologije njihova direktna primerljivost z ugotovitvami drugih, kasnejših virov, skoraj nemogoča.

V ZRN si je po Ruskeju in Steinu (1973, s. 193) približno 30 % tistih, ki so šli ob koncu tedna na izlet, izbralo kot glavno aktivnost zadrževanje "v zelenju", t.j. hoja, piknik, približno 27 % jih je obiskalo sorodnike in znance, kulturne ustanove pa le približno 4 %.

Kemper (1977, s. 70) je za prebivalce Bonna ugotovil kot najbolj priljubljeno rekreacijsko aktivnost sprehod, ki mu sledi, po vrstnem redu; obisk živalskih vrtov in ograd z živalmi, obiskovanje umetnostnih spomenikov, plavanje in vodni športi.

Podatke o udeležbi v posameznih dejavnostih prostega časa, ne glede na to ali gre za mestni ali izvenmestni prostor, je za nekdanjo Zvezno republiko Nemčijo povzela Cach-Hamann (1977, s. 77); po njej je bil vrstni red naslednji: obisk sorodnikov in znancev je imenovalo kar 52 % anketirancev, sprehod v zelenju 50 %, kopanje in sončenje 34 %, vožnja z avtom (za zabavo) 31 %, nato so sledile: ogled športnih prireditev s 17 % ter hoja/planinarjenje tudi s 17 %.

Billion in Fluckiger (cit. po Wolf/Jurczek, 1986, s. 85) sta za ZR Nemčijo ugotovila, kot najpomembnejše dejavnosti v prostem času med tednom in ob koncu tedna: doživljanje narave in pokrajine (hoja, sprehod (58), sledijo na vodo navezane dejavnosti (33 %), igre, šport in zabava (25 %) ter kultura, obiski in ogledovanja (17 %). Podobno kot pri navedbah Dach-Hamannove so tudi tu zajete dejavnosti, ki se ne odvijajo le izven temveč tudi znotraj mest.

V Bernu (Thelin, 1983, s. 122) so bili najpomembnejši motivi za izlet: sprehodi in hoja (23 % odgovorov pozimi, 38 % poleti), obiski sorodnikov in znancev (26 % pozimi in 22 % poleti), jesti/piti kavo 10 oz. 8 %, vožnja z avtom 9 % (pozimi in poleti), zimski športi 19 % (pozimi) oz. 0 % (poleti) itd. Zanimiv je bil nizek delež vodnih športov, ki je znašal le 3 %.

V območju Frankfurta z okolico so bila, po rezultatih raziskave iz l. 1980 (Becker, 1983, s. 133), kopališča najbolj pogosto iskana možnost preživljanja prostega časa (34 % odgovorov anketirancev), sledijo obiski gozdov, hribov, travnikov in parkov (torej hoja) (23 %), aktivnosti navezave na športno infrastrukturo (16 %), obiski gostiln (15 %), vrtičkov (t.i. Schrebergarten) 4 % in na koncu kulturnih ustanov.

Ondreičkova navaja za ČSSR podatke o ukvarjanju s posameznimi vrstami rekreacije, med dopustom, v prostem času ob koncu tedna ter med tednom (cit. po Mariot, 1983, s. 147). Zanimiv je predvsem vrstni red pomena posameznih rekreacijskih aktivnosti ob koncu tedna.

Najpomembnejši so bili: sprehodi, nato sledijo vrtičkarstvo in obiskovanje kulturno-družbenih prireditev. Visoko so se uvrstile: za "mototuristiko" še kopanje, spoznavanje narave in obiskovanje športnih prireditev. V seznamu dejavnosti ni nekaterih aktivnosti, ki so bile marsikje drugod ugotovljene kot zelo pomembne; npr. obiski sorodnikov in znancev, obiski lokalov.

Iz navedenih primerov je mogoče razbrati, da je direktna primerjava rezultatov različnih raziskav komaj mogoča, saj so se načini zastavljanja vprašanj med seboj močno razlikovali. Ponekod so anketirance spraševali o dejavnostih, s katerimi se sploh — čeprav zelo redko — ukvarjajo, drugod pa le po najpomembnejših oziroma najpogosteje izvajanih aktivnostih.

V nekaterih anketah je bilo možno neomejeno število odgovorov, drugod pa je bilo njihovo število omejeno. Kljub temu pa je vendarle razvidno, da so bile v Zahodni in Srednji Evropi določene dejavnosti prisotne povsod in hkrati relativno močno priljubljene (sprehodi, hoja, obiski sorodnikov in prijateljev). Nekateri aktivnosti pa so bile vezane predvsem na prebivalstvo, ki živi v pokrajinah s posebnimi prostorskimi pogoji za rekreacijo na prostem (npr. smučanje, vodni športi).

Na podlagi več raziskav, opravljenih v ZR Nemčiji do leta 1980, je skušal Bechmann A. (1980) izdelati pregled in redosled najpomembnejših rekreacijskih aktivnosti bližnje rekreacije na prostem. Upoštevajoč sedem različnih študij je aktivnosti rangiral takole:

na osnovi želja:	na osnovi dejanskega izvajanja:
hoja (izletništvo)	sprehod
plavanje	hoja (izletništvo)
igre na prostem	kopanje, plavanje
gornišтво (planinstvo)	igre, športno gibanje na prostem
šport	opazovanje narave
jahanje	bivanje v počitniškem stanovanju
jadranje	čolnarjenje
smučanje	kolesarjenje
čolnarjenje	smučanje
drsanje	

Predhodno citirane študije so bile opravljene pretežno v času od začetka osemdesetih let. V zadnjih desetih letih je prišlo pri rekreacijskem ravnanju do nekaterih sprememb. Postopoma se namreč vse bolj uveljavljajo nekatere stare ali pa povsem nove oblike rekreacijskih aktivnosti, zlasti takoimenovane aktivnosti pristočasnega športa (kolesarjenje, tenis, golf, športno plezanje, deskanje idr.). Ne glede na to pa so, po mnenju večih avtorjev, po udeležbi, še vedno v ospredju v predhodnih odstavkih našteje aktivnosti.

Novejšim težnjam in predvidevanjem o rekreacijskih aktivnostih, v nadaljevanju, namenjam posebno poglavje.

Trajanje rekreacijskih migracij

Ker sama pogostost rekreacije ob koncu tedna ne pove koliko časa je bilo zanjo porabljeno, so posamezni avtorji oskušali ugotoviti tudi čas trajanja bližnje rekreacije.

V Münchnu (Ruppert, Maier, 1970a, b) je bilo leta 1968 izletov, ki so trajali manj kot tri ure razmeroma malo (le 7,1 %), več jih je trajalo 3–6 ur (30,1 %), 6–9 ur (30,9 %) in 9–12 ur (10,8 %); relativno malo pa je bilo še daljših: od 12 do 24 ur 6,6 %, 24 in več ur pa 14,6 %.

Leta 1980 so na vprašanje o času zadrževanja v ciljnih območjih bližnje rekreacije prebivalci Münchna odgovarjali takole: 10,7 % je bilo odgovorov, da je bil ta čas krajši kot tri ure, 29 % 3–6 ur, 27,1 % 6–9 ur, 10,1 % do 12 ur, 5,4 % 12 do 24 ur, 17,6 % pa je bilo odgovorov, ki so se nanašali na čas daljši od 24 ur. Spremembe torej niso bile posebej velike. Sicer se je nekoliko povečal delež najbolj kratkotrajnih (pod tri ure) izletov, zato pa se je povečal tudi delež najbolj dolgotrajnih (24 ur in več).

Schaechterle (cit. po Ammann, 1978, s. 18, 19) ugotavlja za območje Rhein-Neckar, da se kar 77 % prebivalcev regije v območjih bližnje rekreacije zadržuje ob koncu tedna le do šest ur. V primerjavi z Münchnom (do 6 ur 37,2 %) je ta odstotek bistveno višji. Če pa se upošteva dejstvo, da se od teh šestih ur ena do dve uri porabita za vožnjo, je čas bivanja na cilju le 3–4 ure (Ammann, 1978, s. 19). Za drugo kategorijo (cel dan, to je več kot šest ur) se je odločilo 19 % anketirancev, 4 % pa je navedlo čas daljši od enega dne.

Prebivalci Bonna so bili v 45,5 % primerov na izletih, dolgih do pol dneva, 33,1 % je bilo enodnevni izletov, 9,2 % je bilo dvodnevni izletov, 12,3 % vprašanih pa je odgovorilo, da je njihova bližnja rekreacija zelo različno dolga (Kemper, 1977, s. 60).

Krust in Imhoff (cit. po Freitag, 1970, s. 80) navajata podatke za Paris, po katerih je 35 % izletov izven mesta trajala do 5 ur, 20 % 5–8 ur, 30 % 8–24 ur, 15 % izletov pa je bilo dolgih 24 ur in več.

Oblike transporta

Skoraj vse tuje anketne raziskave o bližnji rekreaciji izven mesta prinašajo tudi podatke o uporabljenih transportnih sredstvih.

Freisitzer (1971, s. 23) ugotavlja za Graz, da je pri vseh vrstah bližnje rekreacije najpomembnejše prevozno sredstvo osebni avtomobil. Poleti znaša delež avtomobilov (skupaj z motorji) od 54 % pri poldnevni izletih do 68 % pri izletih daljših od enega dneva. Pozimi so te vrednosti še višje in segajo od 62 %, pri poldnevni izletih, do 79 % pri celodnevni izletih. Vrednosti za javna prometna sredstva segajo od 19 % do 34 %, kolesarjev in pešcev pa od 0 do 12 %.

Amman (1978, s. 18) navaja ugotovitve Schaechterleja, po katerih je kar 81 % prebivalcev regije prišlo v območje bližnje rekreacije z osebnim avtomobilom (kot vozniki ali sopotniki), 16 % jih je pri tem uporabljalo javna prevozna sredstva, 3 % pa je bilo drugih odgovorov.

Leta 1968 je 50,0 % prebivalcev Münchna potovalo do izletniških ciljev z osebnim avtom (kot šoferji), še 15 % pa kot sopotniki (skupaj torej 65 %), železnico je uporabilo 14,7 % anketirancev, avtobus 8,2 %, peš jih je šlo na izlete 8,3 %, medtem ko jih je 3,5 % uporabljalo kolo, 0,3 % pa motor. Za območja v bližnji okolici Münchna so vrednosti opazno drugačne: 80,6 % izletnikov je šlo na pot z avtom najsi bo kot voznik ali sopotnik, 7,4 % peš, 6,4 % s kolesom, 4,8 % z avtobusom in 0,8 % z motorjem oz. mopedom (Ruppert in Maier, 1970a, b, 1971).

Dobro desetletje kasneje (l. 1980) so bili deleži posameznih prometnih sredstev, v bližnji rekreaciji Münchenčanov, naslednji: osebni avto 55,2 %, železnica 13,4 %, peš 12,4 %, kolo 10,7 %, avtobus 7,4 %, moped 0,2 % in motor 0,7 % (Ruppert et al., 1983, s. 150).

Podatki za Bonn iz leta 1972 (Kemper, 1977, s. 60) povedo, da je bil delež osebnih avtomobilov kar 73,4 %, avtobusne in cestne železnice 9,2 %, železnice 5,6 %, kolesa 1,4 %, kar 8,5 % pa je bilo odgovorov "zelo različno".

Tudi Schell (1977) ugotavlja za Münster, vodilno vlogo osebnega avtomobila (53,8 %), medtem ko je dodatnih 12,7 % vprašanih potovalo kot sopotniki, 25,1 % s kolesom, 6,2 % z avtobusom in 2,5 % z železnico.

Becker (1983, s. 133) ugotavlja v zvezi z izrabo "prostočasnih možnosti v bolj oddaljeni okolici" 71 % delež avtomobilov, 12 % delež javnega prometa, 8 % je bilo pešcev, kolo pa je uporabljalo 7 % anketirancev.

C. Harrison (1983, s. 299) navaja podatke za južni del londonskega "Green Belta", kjer je bila leta 1978 izvedena anketa v ciljnih krajih bližnje rekreacije. V zvezi s temi podatki nastopijo težave pri poskusu primerjanja, saj so bili zajete tudi migracije v mestu. Kljub temu pa tu dobljene rednosti ne odstopajo bistveno od dosedaj omenjenih. Tako je delež osebnega avtomobila 70 %, avtobusa 1,8 %, vlaka 0,6 %, le delež pešcev je po pričakovanju višji in niha med posameznimi lokacijami od 17 do 42 %, kar pa ni nič nenavadnega, saj je bila povprečna prepotovana razdalja do cilja le 10,2 km.

Schulz (1978, s. 38) navaja podatke Siefertja in Vogta za Hamburg, kjer je bil delež osebnih avtomobilov že tedaj 70 %. Prevladujoč delež avtomobila (nad 70 %) v prometu ob koncu tedna omenjata tudi Ruske in Stein (1973). Wolf in Jurczek (1986, s. 86) trdita, da je pri okoli 80 % izletov kot prometno sredstvo uporabljen avtomobil, pa tudi Kulinat (1980, s. 42) govori o 80 % deležu osebnih avtomobilov.

V vseh primerih je torej očitna izrazita prevlada osebnega avta, nekoliko večjo vlogo javnih prevoznih sredstev pa je opaziti le v posameznih primerih, kjer so dobro razvite avtobusne ali železniške povezave med mestom in cilji bližnje rekreacije.

Akcijski radij oziroma razdalje rekreacijskih migracij

Več tujih raziskovalcev, ki so se ukvarjali z bližnjo rekreacijo, je zanimala tudi dolžina poti, ki so jo udeleženci pri tem prepotovali.

Wackermann (1986) je objavil podatke za precejšen del Porenja. V zvezi z dolžino prepotovane poti je bilo iz njegovih podatkov mogoče izračunati naslednje okvirne vrednosti oziroma deleže o akcijskem radiju manj kot 50 km: to razdaljo je prevozilo 65 % prebivalcev mest z manj kot 30.000 prebivalci, 61 % anketirancev naselij z nad 30.000 do 100.000 prebivalci in 55 % vprašanih iz naselij z več kot 100.000 prebivalci. Delež tistih, ki so do svojih izletniških ciljev prevozili (v deželi Nordrhein-Westfalen) več kot 50 km, so bili: 35 %, 39 % in 45 %. V Hessenu je 57 % do 54 % izletnikov (odvisno od velikosti mesta) prepotovalo manj kot 50 km, za Lorraine so ti deleži 64 % do 59 %, za Basel 51 % do 57 % ter za Luksemburg 56 % do 65 %. Praviloma so torej dlje potovali izletniki iz večjih mest; so pa tudi izjeme (Basel, Luksemburg).

Za München (Ruppert, Maier, 1970a, b, Ruppert et al., 1983) je bilo s pomočjo ankete dobljenih 20,3 % odgovorov, ki so navajali, da je bila dolžina poti do cilja izletniških potovanj manjša od 30 km, 38,9 % odgovorov je bilo za razdaljo 30 do 100 km, 33,4 % 100 do 250 km, 7,4 % odgovorov pa se je nanašalo na pot 250 ali več kilometrov.

Zanimiva je primerjava s podatki za leto 1980 (Ruppert, Graf, Lintner, 1983). Anketirani prebivalci Münchna so tedaj navedli naslednje deleže odgovorov o dolžini poti do ciljev svojih izletov: do 30 km 26,8 % (delež je višji kot l. 1968), 100 do 250 km 25,7 %, za kategorijo 250 km in več pa je bilo samo 5,2 % odgovorov. To bi kazalo na manjšo pripravljenost anketirancev, da na svojih izletih prevozijo dolge poti. Vendar so vrednosti še vedno nadpovprečno visoke (v primerjavi z izsledki drugih raziskav).

G. Wall (1972) je za Kingston-upon-Hull ugotovil povprečno prepotovano razdaljo do izletniškega cilja 56 km. Kljub temu, da so na anketna vprašanja odgovarjali le lastniki osebnih avtomobilov, jih je kar 52,7 % odgovorilo, da so cilji njihovih izletov oddaljeni kvečjemu 48 km, znotraj radija 80 km je bilo kar 75,5 % vseh izletov, le 12,6 % pa jih je do ciljnih krajev potovalo več kot 96 km.

Za prebivalce Bonna je F.J. Kemper (1977, s. 149) ugotovil povprečno razdaljo 51,6 v "lepi" polovici leta (gre za skoraj enako vrednost kot pri G. Wallu, kjer so bili odgovori večinoma tudi pridobljeni v tem letnem obdobju), povprečna oddaljenost cilja pozimi pa je znašala 52,3 km. Pri dvodnevni izletih je bila ta razdalja seveda precej večja (164,6 km).

Po G. Thelinu (1983) si je cilje enodnevnih izletov, oddaljene do 30 km iz Berna, poiskalo pozimi 35 %, poleti pa 41 % anketirancev, še približno 40 % pa se jih je zvrstilo do radija 60 km. Manjše razdalje kot npr. v primeru Münchna je mogoče ugotoviti tudi, če upoštevamo vse izlete (tudi dvodnevne in večdnevne), saj je ostalo v povprečju pozimi 61 % ciljev znotraj radija 60 km, poleti pa kar 71 %.

Albrecht (cit. po Ruppert, Maier, 1969, s. 37) navaja za Hamburg, da kar 81 % izletniškega prometa ostane znotraj radija 80 km okrog mesta. Območje bližnje rekreacije mesta Peine je imelo svoje težišče v coni do 30 km oz. 30–50 km (Kugelgen, 1975, cit. po Maier 1982, s. 228), Elsaesser, Fehr in Maurhofer (cit. po Thelin, 1983, s. 39) pa ugotavljajo, da pozimi približno 30 % in poleti 37 % enodnevnih izletov ne prekorači radija 30 km, še nadaljnjih 23 % (pozimi in poleti) pa ne seže dlje kot 60 km.

V ČSR naj bi segala območja s prevlado primestne rekreacije okrog mest z nad 20.000 prebivalci pretežno do razdalje 30–50 km (Mariot, 1977, s. 361).

Številni avtorji so (namesto v krajih bivanja) v ciljnih izletniških območjih ugotavljali kakšne razdalje so prepotovali obiskovalci teh krajev. Seveda ni mogoče primerjati teh ugotovitev z zgoraj omenjenimi, saj lahko posebej privlačen izletniški cilj pritegne obiskovalce tudi iz zelo oddaljenih območij. Kljub temu pa nudijo tudi na ta način dobljeni podatki zanimivo informacijo o razdaljah izletniških potovanj. Eberle (1976, s. 121) ugotavlja za Pfalzer Wald, da približno 80 % obiskovalcev prepotuje med krajem bivanja in ciljnim krajem bližnje rekreacije le 50 km, 60 km pa celo samo do 30 km. Za izletniško ciljno območje Bergische Land velja, da lastniki počitniških hišic in stalno nameščenih počitniških prikolic prevozijo na poti do svojega cilja v 85,1 % oz. v 61,2 % primerov le do 75 km (Dach-Hamann, 1977, s. 150, 161).

Nekateri avtorji so razdalje do ciljnih izletniških območij določali s pomočjo za pot potrebnega časa. Freisitzer (1971, s. 24) navaja časovne vrednosti za kategorije izletov različnega trajanja. Tako so prebivalci Graza za poldnevne izlete poleti kar v 52 % primerov za vožnjo porabili od pol do ene ure (oz. 72 % do ene ure), pozimi pa 45 % pol do ene ure (do ene ure 73 %). Pri celodnevni izletih je bil za pot porabljen čas že opazno daljši: le 40 % jih je poleti za pot porabilo do ene ure in nadaljnjih 40 % do dveh ur, pozimi pa le 32 % do ene ure in kar nadaljnjih 50 % do dveh ur. Pri še daljših izletih so tudi za pot porabili več časa: poleti manj kot dve uri le 47 % izletnikov, pozimi 50 %, ostali pa so bili na poti še dlje.

31,3 % prebivalcev Münstra (Schnell, 1977) je za pot do izletniških ciljev porabilo do 30 minut, do ene ure pa nadaljnjih 52,2 % (skupaj torej kar 83,3 %).

V območju Frankfurta z okolico (Becker, 1983) je kar 77 % vprašanih porabilo za pot do svojega pristočnega cilja v "bolj oddaljeni okolici" največ 30 minut, 14 % 30–45 minut in samo 9 % več kot 45 minut.

Primer sodobne raziskave, a izvedene v ciljnem območju, je delo Bauerja (1993, s. 187), ki se nanaša na Bad Solen-Salmunster. Avtor ugotavlja, da je 41,3 % vprašanih izletnikov porabilo za vožnjo do 30 minut, do ene ure pa skupaj 87,4 %. Delež tistih, ki so potrebovali za pot od ure do ure in pol je bil zanemarljiv, saj je znašal le 3,1 %, 9,5 % pa jih je potovalo več kot 90 minut. Rezultati se torej dokaj dobro ujemajo s tistimi, ki so bili dobljeni s pomočjo raziskav v izvornih območjih izletniškega turizma, kar je najbrž tudi posledica dejstva, da v tem primeru ne gre za izjemno privlačen cilj.

Diskusije o radiju rekreacijskih migracij so, zaradi očitnih razlik med rezultati posameznih avtorjev, še vedno precej živahne. Nekateri diskutanti menijo, da so pomembni disproporci lahko posledica vprašljive metode spraševanja. Anketirane osebe se morajo med anketo odločiti za določeno kategorijo razdalje, ki so jo v teku leta prevozili največkrat. Tisti, ki pogosto menjavajo svoj rekreacijski cilj in ob tem tudi prometno razdaljo (na primer: spomladi hodijo na sprehod predvsem v bližnjo okolico, pozimi pa gredo na smučanje precej dalj) se lahko odločijo samo za en odgovor. Ne glede na te metodološke probleme pa je iz zgornjega pregleda vendarle možno ugotoviti, da se pomemben del rekreacijskih migracij uresničuje v razmeroma majhnem radiju.

REZULTATI ANKETE V MARIBORU, KRANJU, KOPRU IN PTUJU

Pogostost rekreiranja med tednom

Pogostost preživljanja prostega časa med tednom, izven doma, je znotraj populacije zelo različna. Delež tistih, ki so se zaradi rekreacijskih nagibov mudili izven doma le enkrat na teden ali še redkeje, je bil v Mariboru 36,3 %, Kranju 35,8 %, Kopru 38,3 % in Ptuj 41,2 %. Na drugi strani pa je slaba polovica prebivalcev šla izven doma pogosto, to je vsaj trikrat tedensko ali vsak dan; v Mariboru 45,4 %, Kranju 43,4 %, Kopru 41,0 % in Ptuj 35,1 %. Pomemben del prebivalcev je torej preživel svoj prosti čas med tednom v celoti ali pretežno doma, drugi del pa je odhajal izven doma pogosto ali vsakodnevno.

Naznačena diametralnost kaže, da pomeni pomembnemu delu prebivalstva dom (stanovanje, vrt) vendarle dominanten prostor preživljanja prostega časa, prav tako pa znatnemu, mobilnejšemu delu, pomenijo javne površine in rekreacijski objekti izven doma lokacije kamor se zaradi rekreacije med tednom zelo pogosto usmerjajo. Glej tabele: 5a, b, c, d, e; in grafikone: 33a, b, c, d, e; 34a, b, c, d, e; 35a, b, c, d, e.

Poletne rekreacijske dejavnosti med tednom

Posamezne rekreacijske dejavnosti s katerimi so se ukvarjali anketiranci v topli polovici leta, lahko, po njihovi pomembnosti, razvrstimo v več ločenih skupin:

- v prvo kategorijo se je uvrstila le ena, to je sprehod kot daleč najbolj množična (Maribor 81,9 %, Kranj 78,5 %, Koper 63,6 %, Ptuj 74,0 %). Le v Kopru je bil sprehod skoraj enakovreden sončenju s kopanjem, kar je glede na naravne razmere (klima, morje) razumljivo.
- V drugo skupino sta se uvrstili dve aktivnosti: obisk prijateljev, znancev in sorodnikov ter obdelovanje vrta, vrtička oziroma kmetijske parcele. Med tema dvema oblikama nekoliko izstopajo obiski. Kazalci nekoliko nihajo v posameznih mestih; na primer obisk v: MB 52,6 %, KR 39,8 %, KP 34,1 %, PT 54,2 %; obdelovanje vrta: MB 36,8 %, KR 44,8 %, KP 31,8 %, PT 42,9 %.
- V tretjo kategorijo se je uvrstila številna skupina motivsko različnih dejavnosti, in sicer: sončenje s kopanjem, kolesarjenje, obisk kulturnih prireditev, obisk športnih prireditev, obisk kinomatografov, obisk lokalov. Izmed teh aktivnosti izstopata po višjem deležu kolesarjenje in sončenje s kopanjem.
- Četrto skupino sestavljajo naslednje dejavnosti: nakupi v drugih krajih (shopping), skupina "drugo", ki zajema snop (paket) predvsem različnih športnih aktivnosti ter obisk zabavne prireditve (ali lokala z zabavo). Deleži teh dejavnosti v posameznih mestih niso poravnani; tako je na primer "snop" športnih aktivnosti v KR, MB in KP očitno višji kot v PT. Pomen "shoppinga" v drugem kraju, pa je, za prebivalce KP in MB precej večji kot za tiste v KR in PT. Verjetno je ta razlika posledica bližine prekomejnih oskrbnih središč pri MB in KP. Naj dodamo k temu še naslednji komentar: nakupovanje nekaterih predmetov pomeni številnim ljudem tudi posebno veselje, vsled česar lahko določen del oskrbovanja upravičeno uvrstimo med aktivnosti z vzporednim rekreacijskim pomenom (na primer: nakupi določenih oblačil, modnih okraskov, športnih predmetov). Podrobnejši rezultati so razvidni iz tabel: 6a, b, c, d, e; in grafikonov: 36a, b, c, d, e; 37a, b, c, d, e; 38a, b, c, d, e.

Tabela 5a

REKREACIJA MED TEDNOM - Maribor

Pogostost preživljanja prostega časa med tednom izven doma

pogostost	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
vsak dan	197	25.2	25.2
trikrat na teden	158	20.2	20.2
dvakrat na teden	144	18.4	18.4
enkrat na teden	123	15.7	15.7
redkeje	161	20.6	20.6
skupaj	783	100.0	

*

Tabela 5b

REKREACIJA MED TEDNOM - Kranj

Pogostost preživljanja prostega časa med tednom izven doma

pogostost	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
vsak dan	56	20.1	20.1
trikrat na teden	65	23.3	23.3
dvakrat na teden	58	20.8	20.8
enkrat na teden	43	15.4	15.4
redkeje	57	20.4	20.4
skupaj	279	100.0	

Tabela 5c

REKREACIJA MED TEDNOM - Koper

Pogostost preživljanja prostega časa med tednom izven doma

pogostost	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
vsak dan	58	22.2	22.2
trikrat na teden	49	18.8	18.8
dvakrat na teden	54	20.7	20.7
enkrat na teden	33	12.6	12.6
redkeje	67	25.7	25.7
skupaj	261	100.0	

Tabela 5d

REKREACIJA MED TEDNOM - Ptuj**Pogostost preživljanja prostega časa med tednom izven doma**

pogostost	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
vsak dan	27	15.3	15.3
trikrat na teden	35	19.8	19.8
dvakrat na teden	42	23.7	23.7
enkrat na teden	33	18.6	18.6
redkeje	40	22.6	22.6
skupaj	177	100.0	

Tabela 5e

REKREACIJA MED TEDNOM - skupaj**Pogostost preživljanja prostega časa med tednom izven doma**

pogostost	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
vsak dan	338	22.5	22.5
trikrat na teden	307	20.4	20.4
dvakrat na teden	298	19.9	19.9
enkrat na teden	232	15.5	15.5
redkeje	325	21.7	21.7
skupaj	1500	100.0	

Tabela 6a

REKREACIJA MED TEDNOM - Maribor

Dejavnosti poleti (od začetka marca do konca oktobra)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na sprehod	641	26.3	81.9
šel sem se sončit oz. kopat	202	8.3	25.8
obdeloval sem vrt	288	11.8	36.8
šel sem v lokal	111	4.6	14.2
šel sem v kino	110	4.5	14.0
šel sem na kulturno prireditev	142	5.8	18.1
šel sem na športno prireditev	111	4.6	14.2
šel sem na zabavo	112	4.6	14.3
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	412	16.9	52.6
kolesarjenje	132	5.4	16.9
fitness	31	1.3	4.0
nakupi v drugem kraju	72	3.0	9.2
drugo	74	3.0	9.5
skupaj	2438	100.0	

Tabela 6b

REKREACIJA MED TEDNOM - Kranj

Dejavnosti poleti (od začetka marca do konca oktobra)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na sprehod	219	26.0	78.5
šel sem se sončit oz. kopat	69	8.2	24.7
obdeloval sem vrt	125	14.8	44.8
šel sem v lokal	27	3.2	9.7
šel sem v kino	42	5.0	15.1
šel sem na kulturno prireditev	42	5.0	15.1
šel sem na športno prireditev	39	4.6	14.0
šel sem na zabavo	23	2.7	8.2
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	111	13.2	39.8
kolesarjenje	85	10.1	30.5
fitness	6	0.7	2.2
nakupi v drugem kraju	24	2.9	8.6
drugo	30	3.6	10.8
skupaj	842	100.0	

Tabela 6c

REKREACIJA MED TEDNOM - Koper

Dejavnosti poleti (od začetka marca do konca oktobra)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na sprehod	166	22.3	63.6
šel sem se sončit oz. kopat	130	17.5	49.8
obdeloval sem vrt	83	11.2	31.8
šel sem v lokal	38	5.1	14.6
šel sem v kino	23	3.1	8.8
šel sem na kulturno prireditev	32	4.3	12.3
šel sem na športno prireditev	30	4.0	11.5
šel sem na zabavo	47	6.3	18.0
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	89	12.0	34.1
kolesarjenje	37	5.0	14.2
fitness	13	1.7	5.0
nakupi v drugem kraju	29	3.9	11.1
drugo	26	3.5	10.0
skupaj	743	100.0	

Tabela 6d

REKREACIJA MED TEDNOM - Ptuj

Dejavnosti poleti (od začetka marca do konca oktobra)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na sprehod	131	22.5	74.0
šel sem se sončit oz. kopat	53	9.1	29.9
obdeloval sem vrt	76	13.1	42.9
šel sem v lokal	35	6.0	19.8
šel sem v kino	28	4.8	15.8
šel sem na kulturno prireditev	24	4.1	13.6
šel sem na športno prireditev	31	5.3	17.5
šel sem na zabavo	38	6.5	21.5
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	96	16.5	54.2
kolesarjenje	42	7.2	23.7
fitness	7	1.2	4.0
nakupi v drugem kraju	14	2.4	7.9
drugo	7	1.2	4.0
skupaj	582	100.0	

Tabela 6e

REKREACIJA MED TEDNOM - skupaj

Dejavnosti poleti (od začetka marca do konca oktobra)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na sprehod	1157	25.1	77.1
šel sem se sončit oz. kopat	454	9.9	30.3
obdeloval sem vrt	572	12.4	38.1
šel sem v lokal	211	4.6	14.1
šel sem v kino	203	4.4	13.5
šel sem na kulturno prireditev	240	5.2	16.0
šel sem na športno prireditev	211	4.6	14.1
šel sem na zabavo	220	4.8	14.7
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	708	15.4	47.2
kolesarjenje	296	6.4	19.7
fitness	57	1.2	3.8
nakupi v drugem kraju	139	3.0	9.3
drugo	137	3.0	9.1
skupaj	4605	100.0	

Poletni cilji sprehodov med tednom

Anketni rezultati kažejo, da sprehodi, kot najpomembnejša rekreacijska aktivnost med tednom:

— niso bili usmerjeni samo na zelene površine (v parke) temveč prav tako na druga zemljišča mesta. Vzrokov za to je več! Mnogi ljudje želijo na sprehodu zadovoljiti več različnih motivov; poleg čistih fizičnih in psihičnih (gibanje in sprostitvev) tudi nagibe po medsebojnih stikih, po ogledovanju ter oskrbovanju. Zato mnogi sprehod povezujejo z ogledovanjem izložb, nakupovanjem, obiskom lokala, posedanjem na prostem, s srečevanjem znancev in pogovor z njimi itd. Drug vzrok za sprehajanje po ulicah pa je omejen prosti čas, ki dopušča mnogim sprehajalcem med tednom razmeroma majhen radij gibanja. Z navedenimi razlogi je možno pojasniti zakaj je v vseh štirih mestih razmeroma pomemben delež sprehodov omejen na bližnjo okolico stanovanja ali na središče mesta, ne pa v izrazite "zelene površine". Deloma pa bi lahko bil vzrok tega usmerjanja tudi pomanjkanje zelenih površin v ustrezni bližini doma; vendar te teze ni možno zanesljivo potrditi.

Nedvomno navedeni rezultati potrjujejo tudi v tuji literaturi večkrat objavljene smernice:

- mestna središča so lahko tudi pomemben sprehajalni rekreacijski prostor, zato pri urejevalskih posegih te funkcije ne gre prezreti;
- radij sprehodov med tednom naj bi bil osredotočen v razdalji do 15 minut ali 1 km od stalnega bivališča, saj se, zaradi pogosto omejenega učinkovitega prostega časa, med tednom mnogi lahko sprehodijo le v bližnji okolici doma. Glej tabele: 7a, b, c, d, e; in grafikone: 39a, b, c, d, e; 40a, b, c, d, e; 41a, b, c, d, e.

Poletni cilji sončenja in kopanja med tednom

Med pomembnejše poletne rekreacijske aktivnosti med tednom sodi sončenje s kopanjem. Nasprotno sprehodu pa je dovršen del anketirancev (izjema je MB) izjavil, da so šli tudi med tednom na kopanje izven mesta. To potrjuje že večkrat izraženo ugotovitev, da v naših mestih razpoložljive kopališke zmogljivosti ne zadoščajo. Vzrok je v degradaciji naravnih kopaliških voda (onesnaževanje površinskih voda, regulacije vodotokov) znotraj mest ali na njihovem robu, ki jih s kopališkimi bazeni pač ni možno v celoti nadomestiti. Zato so ljudje prisiljeni ob vročih poletnih dneh, tudi med tednom, iskati možnosti za kopanje izven mest.

Neskladje med kopališkim povpraševanjem in kopališko ponudbo je značilno za številna evropska mesta, ki ne "leže v jezerskih ali obmorskih pokrajinah" z zadostnimi kopališkimi zmogljivostmi.

Zato so v zadnjih letih marsikje uspešno uresničili projekte ureditve kopaliških površin s t.i. bagerskimi jezери in obmorskimi javnimi kopališči, ki zmorejo tudi množični kopališki obisk, osredotočen na razmeroma kratek del leta. Uspešni taki primeri oziroma vzgledi so tudi v bližini Slovenije (primera: Rekreacijski območji Gradca in Zagreba). Glej tabele: 8a, b, c, d, e in grafikone: 42a, b, c, d, e; 43a, b, c, d, e; 44a, b, c, d, e.

Zimske rekreacijske dejavnosti med tednom

Razvrstitev teh dejavnosti po skupinah kaže naslednjo sliko:

- tako kot poleti je tudi v zimskem obdobju leta daleč najpomembnejša aktivnost sprehod. V: MB 74,2 %, KR 76,3 %, KP 62,5 % in PT 63,8 %.
- V drugo skupino se je uvrstila le ena aktivnost, ki prav tako močno odstopa od nadaljnih, to je obisk sorodnikov, prijateljev in znancev, ki je dosegla naslednje deleže: MB 56,3 %, KR 48,4 %, KP 43,3 %, PT 58,8 %.
- V tretjo kategorijo je "padlo" smučanje, vendar smo v dveh mestih, to je v MB (25,3 %) in KR (25,1 %), medtem ko je njegov delež v KP (13,4 %) in PT (15,3 %) toliko nižji, saj se je uvrstilo šele v naslednjo, nižjo kategorijo. Navedena razlika ni presenetljiva saj imata prvonavedeni mesti smučišča v bližini, tako, da se lahko del prebivalcev ukvarja s to dejavnostjo tudi med tednom (Maribor na Vzhodnem Pohorju, Kranj pa na Krvavcu).
- Četrto kategorijo s podobnimi deleži sestavlja skupina različnih dejavnosti: obisk lokala, obisk kinematografa, obisk kulturne prireditve, obisk športne prireditve, obisk zabavne prireditve. Od teh aktivnosti nekoliko močnejše izstopajo: obisk kina in obisk lokala.
- Peto skupino, tako kot v poletnem času tudi pozimi oblikujejo: "Shopping", snop športnih aktivnosti, združen pod skupino "drugo" ter kot izjema v KP še kolesarjenje. Glej tabele: 9a, b, c, d, e in grafikone: 45a, b, c, d, e; 46a, b, c, d, e; 47a, b, c, d, e.

Tabela 9a

REKREACIJA MED TEDNOM - Maribor

Dejavnosti pozimi (od začetka novembra do konca februarja)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na sprehod	581	26.9	74.2
šel sem se sončit oz. kopat	116	5.4	14.8
šel sem v lokal	131	6.1	16.7
šel sem v kino	151	7.0	19.3
šel sem na kulturno prireditev	169	7.8	21.6
šel sem na športno prireditev	87	4.0	11.1
šel sem na zabavo	100	4.6	12.8
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	441	20.5	56.3
smučanje	198	9.2	25.3
kolesarjenje	16	0.7	2.0
fitness	42	1.9	5.4
nakupi v drugem kraju	73	3.4	9.3
drugo	51	2.4	6.5
skupaj	2156	100.0	

Tabela 9b

REKREACIJA MED TEDNOM - Kranj

Dejavnosti pozimi (od začetka novembra do konca februarja)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na sprehod	213	29.1	76.3
šel sem se sončit oz. kopat	21	2.9	7.5
šel sem v lokal	28	3.8	10.0
šel sem v kino	57	7.8	20.4
šel sem na kulturno prireditev	59	8.1	21.1
šel sem na športno prireditev	25	3.4	9.0
šel sem na zabavo	28	3.8	10.0
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	135	18.4	48.4
smučanje	70	9.6	25.1
kolesarjenje	18	2.5	6.5
fitness	14	1.9	5.0
nakupi v drugem kraju	37	5.1	13.3
drugo	27	3.7	9.7
skupaj	732	100.0	

Tabela 9c

REKREACIJA MED TEDNOM - Koper

Dejavnosti pozimi (od začetka novembra do konca februarja)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na sprehod	163	26.1	62.5
šel sem se sončit oz. kopat	17	2.7	6.5
šel sem v lokal	44	7.1	16.9
šel sem v kino	47	7.5	18.0
šel sem na kulturno prireditev	32	5.1	12.3
šel sem na športno prireditev	34	5.4	13.0
šel sem na zabavo	34	5.4	13.0
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	113	18.1	43.3
smučanje	35	5.6	13.4
kolesarjenje	28	4.5	10.7
fitness	13	2.1	5.0
nakupi v drugem kraju	35	5.6	13.4
drugo	29	4.6	11.1
skupaj	624	100.0	

Tabela 9d

REKREACIJA MED TEDNOM - Ptuj

Dejavnosti pozimi (od začetka novembra do konca februarja)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na sprehod	113	22.8	63.8
šel sem se sončit oz. kopat	16	3.2	9.0
šel sem v lokal	52	10.5	29.4
šel sem v kino	54	10.9	30.5
šel sem na kulturno prireditev	34	6.9	19.2
šel sem na športno prireditev	22	4.4	12.4
šel sem na zabavo	35	7.1	19.8
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	104	21.0	58.8
smučanje	27	5.5	15.3
kolesarjenje	3	0.6	1.7
fitness	13	2.6	7.3
nakupi v drugem kraju	12	2.4	6.8
drugo	10	2.0	5.6
skupaj	495	100.0	

Tabela 9e

REKREACIJA MED TEDNOM - skupaj

Dejavnosti pozimi (od začetka novembra do konca februarja)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na sprehod	1070	26.7	71.3
šel sem se sončit oz. kopat	170	4.2	11.3
šel sem v lokal	255	6.4	17.0
šel sem v kino	309	7.7	20.6
šel sem na kulturno prireditev	294	7.3	19.6
šel sem na športno prireditev	168	4.2	11.2
šel sem na zabavo	197	4.9	13.1
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	793	19.8	52.9
smučanje	330	8.2	22.0
kolesarjenje	65	1.6	4.3
fitness	82	2.0	5.5
nakupi v drugem kraju	157	3.9	10.5
drugo	117	2.9	7.8
skupaj	4007	100.0	

Zimski cilji sprehodov med tednom

Sprehodi v zimskem obdobju so bili še močnejše kot poleti, navezani na bližnjo okolico doma ter na središče mesta. V vseh obravnavanih mestih je na omenjeni območji odpadlo nad 60 % sprehodov.

Navedeno kaže, da je za velik del sprehajalcev mestno okolje, v času "ko narava počiva" in je za mnoge "dolgočasna", mesto z različnimi, predhodno že omenjenimi dejavnostmi, pač privlačnejše. Glej tabele: 10a, b, c, d, e in grafikone: 48a, b, c, d, e; 49a, b, c, d, e; 50a, b, c, d, e.

Pogostost rekreiranja ob koncu tedna

Podobno kot pri rekreaciji med tednom se tudi pri preživljanju prostega časa ob koncu tedna kažejo velike razlike med posameznimi skupinami prebivalcev.

- Delež tistih, ki v preteklem letu ob koncu tedna sploh niso šli od doma ali pa le izjemoma, to je redkeje kot enkrat mesečno, so bili v posameznih mestih naslednji: MB 26,1 %, KR 16,5 %, KP 34,1 %, PT 20,3 %. Navedeni podatki pričajo, da je v posameznih mestih od 20 % do 30 % prebivalcev ostajalo ob koncu tedna v glavnem doma.
- Skupina prebivalstva, ki je preživljala prosti čas izven doma povprečno le enkrat mesečno, torej zelo redko, je obsegala naslednje deleže: v MB 18,4 %, KR 15,8 %, KP 21,8 % in PT 20,9 %.
- Povprečno dvakrat mesečno je zaradi rekreiranja preživljalo del svojega prostega časa ob koncu tedna izven doma v: MB 25,5 %, KR 29,4 %, KP 24,9 % in PT 32,8 % prebivalcev. To skupino je sestavljali tisti segment, ki se je odločal za odhod od doma predvsem ob lepem vremenu.
- Kar 30,0 % v MB, 38,4 % v KR, 25,9 % v PT in le 19,2 % v KP pa se je ob koncu tedna več kot trikrat mesečno, kar pomeni zelo pogosto in redno, rekreiralo ob koncu tedna izven doma. Od teh je odpadlo na tiste, ki so bili pri tem soudeleženi vsak konec tedna, v KR skoraj 20 %, v MB blizu 16 % in v ostalih dveh mestih okrog 10 %.

Opisano kaže, da so bile precejšnje razlike v obravnavanem ravnanju ne samo med prebivalci posameznega mesta temveč tudi med mesti. Pogostost udeleževanja je bila namreč med prebivalci KR in MB višja kot med tistimi iz KP in PT. Te razlike bi lahko pojasnili z ugotovitvami, ki jih kažejo tudi druge raziskave, da je namreč intenziteta in pogostost rekreiranja izven doma, praviloma višja v relativno večjih mestih. Lahko je odvisna sicer še od drugih, težko dokazljivih vzrokov, kot na primer: močnejšega ali slabotnejšega pomena rekreacije kot posebne vrednote, ekonomskih dejavnikov itd. Glej tabele: 13a, b, c, d, e in grafikone: 57a, b, c, d, e; 58a, b, c, d, e; 59a, b, c, d, e.

Tabela 13a

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - Maribor
Pogostost odhodov izven mesta v preteklem letu

pogostost odhodov	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
več kot štirikrat mesečno	53	6.8	6.8
štirikrat mesečno	70	8.9	8.9
trikrat mesečno	112	14.3	14.3
dvakrat mesečno	200	25.5	25.5
enkrat mesečno	144	18.4	18.4
redkeje	204	26.1	26.1
skupaj	783	100.0	

Tabela 13b

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - Kranj
Pogostost odhodov izven mesta v preteklem letu

pogostost odhodov	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
več kot štirikrat mesečno	27	9.7	9.7
štirikrat mesečno	29	10.4	10.4
trikrat mesečno	51	18.3	18.3
dvakrat mesečno	82	29.4	29.4
enkrat mesečno	44	15.8	15.8
redkeje	46	16.5	16.5
skupaj	279	100.1	

Tabela 13c

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - Koper
Pogostost odhodov izven mesta v preteklem letu

pogostost odhodov	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
več kot štirikrat mesečno	14	5.4	5.4
štirikrat mesečno	13	5.0	5.0
trikrat mesečno	23	8.8	8.8
dvakrat mesečno	65	24.9	24.9
enkrat mesečno	57	21.8	21.8
redkeje	89	34.1	34.1
skupaj	261	100.0	

Tabela 13d

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - Ptuj**Pogostost odhodov izven mesta v preteklem letu**

pogostost odhodov	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
več kot štirikrat mesečno	13	7.3	7.3
štirikrat mesečno	10	5.6	5.6
trikrat mesečno	23	13.0	13.0
dvakrat mesečno	58	32.8	32.8
enkrat mesečno	37	20.9	20.9
redkeje	36	20.3	20.3
skupaj	177	100.0	

Tabela 13e

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - skupaj**Pogostost odhodov izven mesta v preteklem letu**

pogostost odhodov	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
več kot štirikrat mesečno	107	7.1	7.1
štirikrat mesečno	122	8.1	8.1
trikrat mesečno	209	13.9	13.9
dvakrat mesečno	405	27.0	27.0
enkrat mesečno	282	18.8	18.8
redkeje	375	25.0	25.0
skupaj	1500	100.0	

Zaradi uvodoma navedenih metodoloških problemov smo pogostost udeleževanja pri rekreacijskih migracijah ob koncu tedna, ugotavljali razen za poletno polovico ter zimsko polovico leta, posebej še za zadnji mesec pred anketiranjem. Večina adresantov se namreč za zadnje mesečno obdobje lahko spomni in navede povsem točno število svojih migracij. Tak način nam je zato služil za kontrolo, saj bi morebitne večje razlike v pogostosti, med celotnim poletnim obdobjem in mesecem aprilom, opozorile na problematičnost odgovorov.

Glej tabele: 12a, b, c, d, e in grafikone: 54a, b, c, d, e; 55a, b, c, d, e; 56a, b, c, d, e.

Poletne rekreacijske aktivnosti ob koncu tedna

Kot kaže anketa so se prebivalci obravnavanih mest ob koncu tedna ukvarjali z raznovrstnejšimi rekreacijskimi aktivnostmi kot med tednom. Vzrokov je več, med njimi pa nedvomno izstopata dva. Ob koncu tedna je učinkoviti prosti čas večine ljudi daljši, zato se lahko ukvarjajo tudi z dejavnostmi, ki terjajo več časa in ki so navezane na specifično pokrajinsko primernost (lov, ribolov, planinstvo idr.) ali specifično rekreacijsko infrastrukturo (kolesarjenje) izven mesta.

Po anketi lahko posamezne rekreacijske aktivnosti poletnega obdobja grupiramo takole:

- na prvo mesto se je v vseh štirih mestih, z neznatno prednostjo uvrstil obisk prijateljev, sorodnikov in znancev (MB 70,0 %, KR 60,9 %, KP 56,7 %, PT 67,2 %), z manjšim zaostankom sledi v kontinentalnih mestih sprehod/hoja (MB 53,1 %, KR 58,1 %, PT 55,4 %), medtem ko je v obmorskem KP na tem mestu sončenje s kopanjem (KP 54,8 %).
- V drugo skupino se je povzpelo v MB, KR in PT sončenje s kopanjem, razen v KP kjer je na tem mestu sprehod/hoja.
- V tretji kategoriji pomen posameznih aktivnosti v vseh štirih mestih ni poenoten. Tako so na to mesto prišle naslednje aktivnosti v:
 - MB: nabiranje gozdnih sadežev, piknik, obdelovanje zemlje, kolesarjenje in zabava;
 - KR: planinstvo (gorništvo), nabiranje gozdnih sadežev, piknik, kolesarjenje;
 - KP: piknik, nabiranje gozdnih sadežev;
 - PT: piknik, zabava, kolesarjenje.
- Tudi v četrti skupini so med posameznimi mesti nekatere razlike, tako so se vanjo uvrstile v:
 - MB: obisk športnih in kulturnih prireditev, planinstvo (gorništvo).
 - KR: obisk naravnih in kulturnih znamenitosti, obisk športnih ali kulturnih prireditev.
 - KP: obisk športne ali kulturne prireditve, zabava, kolesarjenje, obdelava zemlje.
 - PT: obdelava zemlje, obisk športne ali kulturne prireditve, obisk lokala.
- Šele v naslednji, to je peti kategoriji so tudi nekatere izrazite športne panoge:
 - MB: tenis, igre z žogo, ter razen teh tudi obisk lokala
 - KR: tenis, igre z žogo, ter zabava, obdelava zemlje, obisk lokala
 - KP: nabiranje gozdnih sadežev, obisk lokala, obisk naravne in kulturne znamenitosti, igre z žogo, planinstvo (gorništvo)
 - PT: tenis, planinstvo (gorništvo).
- V zadnjo skupino so se uvrstile športne aktivnosti kot: balinanje, keglanje, vožnja z avtom ali motornim kolesom (vožnja kot namen in ne le sredstvo), lov, ribolov ter v KP in PT tudi tenis (ki pa je v MB in KR uvrščen že v predhodno skupino). Pod ostalo so skupaj "odpadli" predvsem drugi športi. Glej tabele: 15a, b, c, d, e in grafikone: 63a, b, c, d, e, 64a, b, c, d, e; 65a, b, c, d, e.

Tabela 15a

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - Maribor

Dejavnosti poleti (od začetka marca do konca oktobra)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	548	19.4	70.0
sprehod, hoja	416	14.7	53.1
planinarjenje	113	4.0	14.4
kopanje, sončenje	311	11.0	39.7
nabiranje gozdnih in drugih sadežev	170	6.0	21.7
piknik	194	6.9	24.8
lov, ribolov	35	1.2	4.5
obisk lokala	75	2.7	9.6
ogled kulturnih in naravnih znamenitosti	95	3.4	12.1
obdelovanje lastne kmet. parcele, vinograda	147	5.2	18.8
pomoč sorodnikom... pri kmet. opravilih	111	3.9	14.2
obisk športne, kulturne prireditve	120	4.2	15.3
obisk zabavne prireditve, plesa	92	3.3	11.7
kolesarjenje	145	5.1	18.5
igre z žogo	73	2.6	9.3
tenis	80	2.8	10.2
kegljanje	10	0.4	1.3
balinanje	2	0.1	0.3
tekmovalni šport	17	0.6	2.2
vožnja za zabavo	47	1.7	6.0
ostalo	29	1.0	3.7
skupaj	2830	100.0	

Tabela 15b

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - Kranj

Dejavnosti poleti (od začetka marca do konca oktobra)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	170	16.7	60.9
sprehod, hoja	162	15.9	58.1
planinarjenje	86	8.4	30.8
kopanje, sončenje	98	9.6	35.1
nabiranje gozdnih in drugih sadežev	73	7.2	26.2
piknik	65	6.4	23.3
lov, ribolov	6	0.6	2.2
obisk lokala	21	2.1	7.5
ogled kulturnih in naravnih znamenitosti	45	4.4	16.1
obdelovanje lastne kmet. parcele, vinograda	23	2.3	8.2
pomoč sorodnikom... pri kmet. opravilih	18	1.8	6.5
obisk športne, kulturne prireditve	43	4.2	15.4
obisk zabavne prireditve, plesa	24	2.4	8.6
kolesarjenje	88	8.6	31.5
igre z žogo	24	2.4	8.6
tenis	36	3.5	12.9
kegljanje	3	0.3	1.1
balinanje	5	0.5	1.8
tekmovalni šport	5	0.5	1.8
vožnja za zabavo	11	1.1	3.9
ostalo	14	1.4	5.0
skupaj	1020	100.0	

Tabela 15c

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - Koper

Dejavnosti poleti (od začetka marca do konca oktobra)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	148	17.5	56.7
sprehod, hoja	94	11.1	36.0
planinarjenje	23	2.7	8.8
kopanje, sončenje	143	16.9	54.8
nabiranje gozdnih in drugih sadežev	29	3.4	11.1
piknik	70	8.3	26.8
lov, ribolov	13	1.5	5.0
obisk lokala	33	3.9	12.6
ogled kulturnih in naravnih znamenitosti	31	3.7	11.9
obdelovanje lastne kmet. parcele, vinograda	44	5.2	16.9
pomoč sorodnikom... pri kmet. opravilih	21	2.5	8.0
obisk športne, kulturne prireditve	41	4.8	15.7
obisk zabavne prireditve, plesa	40	4.7	15.3
kolesarjenje	40	4.7	15.3
igre z žogo	22	2.6	8.4
tenis	14	1.7	5.4
kegljanje	3	0.4	1.1
balinanje	4	0.5	1.5
tekmovalni šport	8	0.9	3.1
vožnja za zabavo	14	1.7	5.4
ostalo	11	1.3	4.2
skupaj	846	100.0	

Tabela 15d

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - Ptuj

Dejavnosti poleti (od začetka marca do konca oktobra)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na obisk k sorodnikom, prijateljem...	119	16.3	67.2
sprehod, hoja	98	13.4	55.4
planinarjenje	20	2.7	11.3
kopanje, sončenje	84	11.5	47.5
nabiranje gozdnih in drugih sadežev	38	5.2	21.5
piknik	46	6.3	26.0
lov, ribolov	8	1.1	4.5
obisk lokala	34	4.7	19.2
ogled kulturnih in naravnih znamenitosti	28	3.8	15.8
obdelovanje lastne kmet. parcele, vinograda	34	4.7	19.2
pomoč sorodnikom... pri kmet. opravilih	29	4.0	16.4
obisk športne, kulturne prireditve	28	3.8	15.8
obisk zabavne prireditve, plesa	45	6.2	25.4
kolesarjenje	43	5.9	24.3
igre z žogo	12	1.6	6.8
tenis	18	2.5	10.2
kegljanje	2	0.3	1.1
balinanje	2	0.3	1.1
tekmovalni šport	12	1.6	6.8
vožnja za zabavo	2	0.3	1.1
ostalo	29	4.0	3.7
skupaj	731	100.0	

Tabela 15e

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - skupaj

Dejavnosti poleti (od začetka marca do konca oktobra)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
šel sem na obisk k sorodnikom. prijateljem...	985	18.2	65.7
sprehod, hoja	770	14.3	51.3
planinarjenje	242	4.5	16.1
kopanje. sončenje	636	11.8	42.4
nabiranje gozdnih in drugih sadežev	310	5.7	20.7
piknik	375	6.9	25.0
lov. ribolov	62	1.1	4.1
obisk lokala	163	3.0	10.9
ogled kulturnih in naravnih znamenitosti	199	3.7	13.3
obdelovanje lastne kmet. parcele, vinograda	248	4.6	16.5
pomoč sorodnikom... pri kmet. opravilih	179	3.3	11.9
obisk športne. kulturne prireditve	232	4.3	15.5
obisk zabavne prireditve, plesa	201	3.7	13.4
kolesarjenje	316	5.9	21.1
igre z žogo	131	2.4	8.7
tenis	148	2.7	9.9
kegljanje	18	0.3	1.2
balinanje	11	0.2	0.7
tekmovalni šport	32	0.6	2.1
vožnja za zabavo	84	1.6	5.6
ostalo	56	1.0	3.7
skupaj	5398	100.0	

Zimske rekreacijske aktivnosti ob koncu tedna

- Tako kot v poletnem letnem obdobju so se tudi v zimskem obdobju na vrhu lestvice vseh štirih mestih znašli isti dve aktivnosti: obisk sorodnikov, prijateljev, znancev ter sprehod/hoja. (Obisk: MB 81,1 %, KR 66,7 %, KP 64,8 %, PT 84,2 %; sprehod: MB 55,6 %, KR 58,8 %, KP 43,3 %, PT 55,9 %).
- V drugo skupino (oziroma na tretje mesto) pa se je v MB (27,6 %), KR (30,1 %) in KP (26,1 %) povzpelo smučanje. Izjema je PT kjer to vlogo izkazuje zabava (31,6 %). Vendar je potrebno opomniti, da je kazalec za smučanje vendarle precej nižji kot za prvi dve aktivnosti.
- V tretjo kategorijo so se v posameznih mestih uvrstile različne aktivnosti in sicer v:
MB: kopanje, obisk lokala, obisk športne ali kulturne prireditve, obisk zabave;
KR: planinstvo, obisk športnih ali kulturnih znamenitosti;
KP: obisk lokala, obisk športnih ali kulturnih prireditev, obisk zabave;
PT: obisk lokala, obisk športnih ali kulturnih prireditev, alpsko smučanje.

V tej skupini vzbujata pozornost predvsem dve izjemi: kopanje v MB ter planinstvo v KR.

- Tudi v četrti skupini so med posameznimi mesti opazne nekatere podrobnosti, pa tudi razlike, tako so v njej v:
MB: ogled naravnih in kulturnih znamenitosti;
KR: obisk lokala, ogled naravnih in kulturnih znamenitosti, hoja in tek na smučeh;
KP: ogled naravnih in kulturnih znamenitosti, kolesarjenje, igre z žogo;
PT: ogled naravnih in kulturnih znamenitosti, kopanje.

V vseh štirih mestih pa je v tej skupini tudi pozimi vožnja z avtom za zabavo (razvedrilo).

Če pozorneje premostimo obe dve prehodni skupini hkrati (tretjo in četrto) je v njih precej istih aktivnosti. Ker med skupinama ne gre za velike razlike v kazalcih so se torej v vseh štirih mestih pokazale precejšnje podobnosti v pomenu večine zimskih aktivnosti.

Razlike zaradi izjem med posameznimi mesti pa so deloma pogojene s pokrajinskimi posebnostmi. Relativno večji pomen hoje in teka na smučeh ter planinstva v KR, kopanja v MB in PT ter kolesarjenja v KP je možno pojasniti prav z relativno višjo primernostjo in opremljenostjo za te takoimenovane "izjemne" rekreacijske aktivnosti.

- V zadnjo skupino so se tudi med zimskimi aktivnostmi uvrstile športne panoge, s katerimi se je možno ukvarjati tudi v pokritih prostorih, to sta: keglanje in tenis. Med aktivnostmi na prostem pa je v njej še lov. Glej tabele: 16a, b, c, d, e in grafikone: 66a, b, c, d, e; 67a, b, c, d, e; 68a, b, c, d, e.

Tabela 16a

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - Maribor

Dejavnosti pozimi (od začetka novembra do konca februarja)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
obisk pri prijateljih, znancih, sorodnikih	635	29.0	81.1
sprehod, hoja	435	19.9	55.6
planinarjenje	37	1.7	4.7
kopanje	129	5.9	16.5
lov, ribolov	19	0.9	2.4
obisk lokala	129	5.9	16.5
ogled kulturnih in naravnih znamenitosti	76	3.5	9.7
obisk športne, kulturne prireditve	164	7.5	20.9
obisk zabavne prireditve, plesa	120	5.5	15.3
alpsko smučanje	216	9.9	27.6
hoja in tek na smučeh	39	1.8	5.0
kolesarjenje	14	0.6	1.8
igre z žogo	50	2.3	6.4
tenis	33	1.5	4.2
kegljanje	9	0.4	1.1
tekmovalni šport	16	0.7	2.0
vožnja za zabavo	35	1.6	4.5
ostalo	31	1.4	4.0
skupaj	2187	100.0	

Tabela 16b

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - Kranj

Dejavnosti pozimi (od začetka novembra do konca februarja)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
obisk pri prijateljih, znancih, sorodnikih	186	23.4	66.7
sprehod, hoja	164	20.6	58.8
planinarjenje	54	6.8	19.4
kopanje	15	1.9	5.4
lov, ribolov	1	0.1	0.4
obisk lokala	28	3.5	10.0
ogled kulturnih in naravnih znamenitosti	31	3.9	11.1
obisk športne, kulturne prireditve	75	9.4	26.9
obisk zabavne prireditve, plesa	33	4.2	11.8
alpsko smučanje	84	10.6	30.1
hoja in tek na smučeh	27	3.4	9.7
kolesarjenje	13	1.6	4.7
igre z žogo	21	2.6	7.5
tenis	20	2.5	7.2
kegljanje	11	1.4	3.9
tekmovalni šport	7	0.9	2.5
vožnja za zabavo	10	1.3	3.6
ostalo	15	1.9	5.4
skupaj	795	100.0	

Tabela 16c

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - Koper

Dejavnosti pozimi (od začetka novembra do konca februarja)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
obisk pri prijateljih, znancih, sorodnikih	169	25.1	64.8
sprehod, hoja	113	16.8	43.3
planinarjenje	17	2.5	6.5
kopanje	13	1.9	5.0
lov, ribolov	15	2.2	5.7
obisk lokala	47	7.0	18.0
ogled kulturnih in naravnih znamenitosti	29	4.3	11.1
obisk športne, kulturne prireditve	56	8.3	21.5
obisk zabavne prireditve, plesa	42	6.3	16.1
alpsko smučanje	68	10.1	26.1
hoja in tek na smučeh	4	0.6	1.5
kolesarjenje	32	4.8	12.3
igre z žogo	25	3.7	9.6
tenis	7	1.0	2.7
kegljanje	5	0.7	1.9
tekmovalni šport	8	1.2	3.1
vožnja za zabavo	17	2.5	6.5
ostalo	5	0.7	1.9
skupaj	672	100.0	

Tabela 16d

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - Ptuj

Dejavnosti pozimi (od začetka novembra do konca februarja)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
obisk pri prijateljih, znancih, sorodnikih	149	29.7	84.2
sprehod, hoja	99	19.7	55.9
planinarjenje	13	2.6	7.3
kopanje	16	3.2	9.0
lov, ribolov	1	0.2	0.6
obisk lokala	38	7.6	21.5
ogled kulturnih in naravnih znamenitosti	19	3.8	10.7
obisk športne, kulturne prireditve	43	8.6	24.3
obisk zabavne prireditve, plesa	56	11.2	31.6
alpsko smučanje	35	7.0	19.8
hoja in tek na smučeh	1	0.2	0.6
kolesarjenje	5	1.0	2.8
igre z žogo	3	0.6	1.7
tenis	7	1.4	4.0
kegljanje	1	0.2	0.6
tekmovalni šport	4	0.8	2.3
vožnja za zabavo	8	1.6	4.5
ostalo	4	0.8	2.3
skupaj	502	100.0	

Tabela 16e

REKREACIJA OB KONCU TEDNA - skupaj

Dejavnosti pozimi (od začetka novembra do konca februarja)

dejavnosti	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
obisk pri prijateljih, znancih, sorodnikih	1139	27.4	75.9
sprehod. hoja	811	19.5	54.1
planinarjenje	121	2.9	8.1
kopanje	173	4.2	11.5
lov. ribolov	36	0.9	2.4
obisk lokala	242	5.8	16.1
ogled kulturnih in naravnih znamenitosti	155	3.7	10.3
obisk športne, kulturne prireditve	338	8.1	22.5
obisk zabavne prireditve, plesa	251	6.0	16.7
alpsko smučanje	403	9.7	26.9
hoja in tek na smučeh	71	1.7	4.7
kolesarjenje	64	1.5	4.3
igre z žogo	99	2.4	6.6
tenis	67	1.6	4.5
kegljanje	26	0.6	1.7
tekmovalni šport	35	0.8	2.3
vožnja za zabavo	70	1.7	4.7
ostalo	55	1.3	3.7
skupaj	4156	100.0	

Motivi rekreiranja ob koncu tedna

Rekreacijsko ravnanje pobujajo, vzpodbujajo in oblikujejo različni motivi oziroma želje ali pričakovanja. S posebnim anketnim vprašanjem smo ugotavljali kakšni nagibi silijo v ospredje pri anketirani populaciji. Odgovor je pomemben tudi za razjasnitev vprašanja: ali se dejansko ravnanje oziroma pomen izvajanih aktivnosti ujema z motivi.

Kot kažejo rezultati ankete je bila za anketirance ob rekreaciji koncem tedna najpomembnejša duševna sprostitev (MB 57,6 %, KR 59,9 %, KP 61,3 %, PT 70,1 %). Želja po obnavljanju ali krepitvi telesnih moči je nekoliko zaostajala (MB 46,7 %, KR 54,8 %, KP 39,1 %, PT 27,1 %). Poleg teh dveh motivov je bil pomemben še nagib po družabnosti (stiki z ljudmi, druženje). Drugi motivi pa so se pokazali kot bistveno manj pomembni. Glej tabele: 20a, b, c, d, e in grafikone: 78a, b, c, d, e; 79a, b, c, d, e.

Sprehod, hoja, planinstvo (gorništvo), kopanje, nabivanje gozdnih sadežev, kolesarjenje, alpsko smučanje, hoja in tek na smučeh, ki so po anketi izstopile kot najbolj pomembne aktivnosti anketirane populacije omogočajo hkratno zadovoljitev obeh motivov, torej psihičnih kot telesnih.

Aktivnosti kot so: obisk sorodnikov, prijateljev, znancev, ogled kulturnih, športnih in zabavnih prireditev, obisk lokala, ki so po naši anketi prav tako v ospredju, pa so pobujeni z motivoma po medsebojnih stikih oziroma druženju ter/ali po duševni sprostitvi.

Kulturni motiv (npr. spoznavanje pokrajin, njihovega življenja, umetnostnih stvaritev) se, po anketi, ni pokazal za pomembnejšega. Ker gre pri bližnji rekreaciji za migriranje znotraj znane pokrajine je ta motiv povsem razumljivo nekoliko v ozadju.

Na pomembno vlogo motiva "druženje in medsebojni stiki" kažejo tudi odgovori na vprašanje: "s kom so šli anketiranci najpogosteje na izlet." Samo relativno majhen del vprašanih je šel na izlet večinoma sam (MB 12,9 %, KR 10,9 %, KP 15,2 %, PT 16,9 %). Več kot polovica pa je bila na izletih največkrat z družino, s sorodniki ali z znanci oziroma prijatelji (MB 57,9 %, KR 57,1 %, KP 56,8 %, PT 55,6 %), medtem ko je preostala dobra četrtina šla običajno s partnerjem.

Oblike prevoza

Najpomembnejše prevozno sredstvo pri rekreacijskih migracijah ob koncu tedna je osebni avto. V vseh štirih mestih je odpadla nanj polovica in več voženj (MB 58,4 %, KR 54,2 %, KP 70,5 %, PT 49,6 %). Med posameznimi mesti pa so se pokazale očitne razlike. Kot je možno sklepati iz dobljenih rezultatov je na razlike vplivala predvsem dostopnost do obmestnih rekreacijskih območij, najsi bo z javnimi prevoznimi sredstvi, s kolesom ali peš. V tistih mestih, kjer je možno pomembnejše rekreacijske aktivnosti (sprehod, hoja, kopanje) zadovoljevati v neposredni bližini doma oziroma kraja bivanja je vloga osebnega avtomobila nekoliko manj izrazita. Relativno manjši pomen prevoza z osebnim avtomobilom na PT je možno pojasniti z bližino nekaterih privlačnih ciljev kot so na primer: Ptujске toplice, Ptujski grad, Ptujске gorice; v KR z bližnjimi, lahko dostopnimi cilji kot so: Šmarjetna gora, Št. Jošt, privlačna območja ob Kokri in Savi; v MB pa zlasti Vzhodno Pohorje, robni deli Slovenskih Goric, Mariborski otok, Bresterniško jezero. Nasprotno pa so privlačna rekreacijska območja iz koprskih stanovanjskih sosesk dosegljiva le z avtom; tako na primer: Ankaran in hribovito zaledje Koprskega primorja.

Posamezne oblike javnega prevoza so bile relativno nepomembne, vendar če jih seštejemo, njihova vloga ni povsem marginalna (MB 16,1 %, KR 8,9 %, KP 13,9 %, PT 12,0 %). Na

prvi pogled preseneča, zlasti v KR in PT, pomemben delež peš hoje in kolesa (MB 25,9 %, KR 35,7 %, KP 13,9 %, PT 38,1 %). Ker so naša mesta razmeroma majhna in se s svojimi stanovanjskimi soseskami marsikje neposredno zajedajo v zeleno gozdnato obmestno pokrajino, so te kazalci vendarle razumljivi. Glej tabele: 18a, b, c, d, e in grafikone: 72a, b, c, d, e, 73a, b, c, d, e, 74a, b, c, d, e.

Pomen organiziranih izletov

Slovenske turistične agencije ponujajo v svojih programih tudi raznovrstne izlete, navezane predvsem na prosti čas ob koncu tedna ali med prazniki. Zato smo skušali ugotoviti pomen te, to je organizirane oblike rekreacijskih migracij. Kot kaže anketa se je v teku enega leta udeležilo organiziranih izletov v: MB 29,2 %, KR 28,0 %, KP 21,5 % in PT 32,2 % anketirancev. Ob tem je treba pripomniti, da je šlo za izlete, ki so trajali od enega do treh dni, organizatorji, pa so bila, razen turističnih agencij, lahko tudi društva.

Po anketi je sorazmerno velik delež organiziranih izletov odpadel na potovanja izven Slovenije, predvsem v sosednje države, še posebej Italijo, Avstrijo in na Madžarsko. To pomeni, da so se za to obliko anketiranci odločali zlasti takrat, ko so želeli na daljši izlet. V posameznih mestih smo ugotovili naslednje deleže organiziranih izletov, ki so bili usmerjeni izven Slovenije: MB 68,3 %, KR 63,3 %, KP 69,7 %, PT 63,9 %.

Večina tistih, ki so se udeležili organiziranega izleta, pa je bila na takem potovanju v enem letu le enkrat ali dvakrat. Rekreacijske migracije ob koncu tedna se torej uresničujejo pretežno kot zasebna oblika rekreacije. Glej tabele) 21a, b, c, d, e in grafikone: 81a, b, c, d, e; 82a, b, c, d, e; 83a, b, c, d, e; 84a, b, c, d, e; 85a, b, c, d, e; 86a, b, c, d, e.

Trajanje rekreacijskih migracij

Večina ali več kot 85 % konectedenskih rekreacijskih migracij vseh štirih mest, vključno z vožnjo in zadrževanjem v ciljnim kraju, je trajala pol do največ en dan. Pri tem je zanimivo, da je približno polovica anketirancev izjavila, da so bili na izletu pretežno ves dan (MB 59,7 %, KR 52,5 %, KP 49,0 %, PT 57,1 %). Dodatno osvetljevanje je pokazalo, da tisti, ki so bili na izletu preko poldneva, da so torej odšli od doma v poznih dopoldanskih urah, ter se vrnili domov še pred večerom, uvrščajo tak izlet med celodnevne, četudi merjeno z urami ni trajal ves dan. Pomemben delež celodnevnih izletov se ujema s pomenom ugotovljenih rekreacijskih aktivnosti, saj so visoko uvrščene tudi take, ki pogojujejo celodnevni izlet oziroma izlet preko poldneva (na primer: delo na kmetijski parceli, obisk sorodnikov, kopanje, smučanje, planinstvo). Delež rekreacijskih migracij, ki so trajale več kot en dan (dva ali celo tri dni) pa je bil skromen (MB 13,8 %, KR 7,9 %, KP 12,7 %, PT 8,8 %).

Navedeno je pomembno zlasti zaradi vpliva konectedenskih migracij na zasedenost prenočitvenih turističnih obratov v ciljnih območjih. Ker pa je večina obravnavanih migracij časovno limitirana na en dan in ker predpostavljamo, da številni izletniki prenočujejo tudi pri sorodnikih in v svojih počitniških stanovanjih, obravnavane oblike rekreacijskih migracij pomembno učinkujejo na izkoriščenost rekreacijskih objektov in pokrajinsko ustreznih območij, mnogo skromneje, pa na turistične bivalne zmogljivosti. Glej tabele: 19a, b, c, d, e in grafikone: 75a, b, c, d, e; 76a, b, c, d, e; 77a, b, c, d, e.

Počitniška stanovanja in rekreacijske migracije

Počitniško stanovanje je pojem s katerim se pri nas najpogosteje označuje bivališče (stanovanje v eno ali več stanovanjskem objektu) oseb, katerih stalno bivališče je v drugem naselju in ki je namenjeno pretežno bivanju v prostem času. Po funkciji lahko delimo počitniška stanovanja v taka, ki so namenjena pretežno preživljanju konectedenskega prostega časa (stanovanja v bližini, to je izletniški coni stalnih bivališč lastnikov) za preživljanje prostega časa ob delavnikih in ob koncu tedna (hišice na vrtičkih ob robu mest) ter počitniška bivališča za preživljanje predvsem počitnic. Številna počitniška stanovanja pa so lahko namenjena, če so v ustrezni razdalji in v rekreacijsko privlačni pokrajini, hkrati preživljanju prostega časa ob koncu tedna ter med počitnicami.

Ob proučevanju rekreacijskih migracij nas je zanimalo, kakšen del anketirancev poseduje počitniško stanovanje. Po tujih ugotovitvah so posestniki počitniških stanovanj praviloma rednejši oziroma pogostejši udeleženci teh migracij. Po drugi strani pa so počitniška stanovanja eden izmed pomembnih pokrajinskih učinkov ravnanja v prostem času. V posameznih mestih smo ugotovili med anketiranci naslednje deleže tistih, ki sami ali pa njihovi družinski člani posedujejo počitniško stanovanje; v: MB 22,5 %, KR 16,8 %, KP 9,6 %, PT 12,4 %. Značilno je, da poseduje obravnavano stanovanje tudi nezanemarljiv del prebivalcev iz naših sorazmerno majhnih mest. To potrjuje, tudi v drugih raziskavah potrjeno mnenje, da posest počitniškega stanovanja ni pogojena le z "begom iz neugodnega bivalnega okolja" (velika gostota prebivalstva, okoljski problemi v velikih mestih) temveč z mnogo raznovrstnejšimi oziroma kompleksnejšimi motivi. Med temi želimo opozoriti predvsem na naslednjega: na sedanji stopnji ekonomskega razvoja, nekateri prebivalci ne izrabljajo svojega prostega časa za rekreacijske aktivnosti, ki terjajo še trošenje sorazmerno (za njihov standard) visokih finančnih sredstev, ampak za dejavnosti, ki jim vzporedno z zadovoljevanjem fizičnih ali psihičnih motivov prinašajo določeno materialno korist (samooskrba z vinom, sadjem, zelenjavo) ali pa pomenijo vlaganje sredstev in svojega dela v stvarne dobrine (samogradnja počitniške hiše, samoobdelava sadovnjaka ali vinograda). Zato počitniška stanovanja niso razporejene samo po naših turistično najbolj privlačnih in razvitih pokrajinah (Alpe, morska obala), temveč v številnih drugih podeželskih, hribovitih in gričevnatih območjih, še posebej vinogradniških. Glej tabele: 27a, b, c, d, e in grafikone: 99a, b, c, d, e; 100a, b, c, d, e; 101a, b, c, d, e.

Ciljna območja rekreacijskih migracij

V naši raziskavi uporabljen način zbiranja podatkov je omogočil izločiti poglobljena pokrajinska ciljna območja bližnje rekreacije ter jih tudi rangirati. Za kakršnokoli natančno, numerično beleženje obiskovalcev pa bi se finančni stroški enormno povečali iznad dosegljive meje (npr. štetje obiskovalcev ali vozil). Če bi bila pokrajina okrog določenega izhodišča rekreacijskih potovanj homogena, bi se število teh migracij z oddaljenostjo enakomerno manjšala, usmerjenost v posamezna ciljna območja pa bi bila odvisna predvsem od nagibov ljudi (udeležencev), ter razvitosti prometnega omrežja in od opremljenosti posameznih ciljnih območij. Prirodna raznolikost Slovenije pa nudi možnost, da ljudje pri svojem rekreacijskem ravnanju lahko izbirajo tudi med zelo različnimi lastnostmi pokrajine. Širok izbor prirodno raznolikih pokrajin poleg različnih nagibov in rekreacijskih aktivnosti pogojuje usmerjanje rekreacijskih potovanj v različne smeri, zaradi česar je njihovo opredeljevanje še posebej težavno.

Upoštevajoč navedeno smo za vsakega izmed obravnavanih mest na osnovi predhodnega, izkustvenega poznavanja (turistični vodniki, razgovori s poznavalci razmer) predhodno določili možna ciljna območja rekreacijskih migracij ter jih na posebni karti priložili

anketnim listom. S tem smo anketiranim osebam bistveno olajšali odgovarjanje, rezultate pa lažje sistemizirali.

Za vsa štiri mesta je značilna precej močna disperzivnost rekreacijskih ciljnih območij kot posledica razvejane usmerjenosti rekreacijskih migracij. Pri tem je posebej zanimivo, da se obravnavane migracije niso usmerjale samo v tista pokrajinska območja, ki jih običajno uvrščamo med doživljajsko najbolj privlačna (Alpe, morske in jezerske obale), pa tudi ne v tiste, ki izstopajo po svoji pokrajinski primernosti ali opremljenosti za množične oblike rekreacije (območja okrog naših turističnih središč), temveč tudi v take, ki po naznačenih karakteristikah ne izstopajo. Tako stanje je posledica pomembnosti nekaterih aktivnosti, ki so navezane na podeželsko pokrajino brez posebne ustreznosti za športne rekreacijske aktivnosti. Takih aktivnosti pa je kar precej; naj ponovno spomnimo na najpomembnejše: obiski sorodnikov, prijateljev, obdelovanje vrtničkega oziroma kmetijskega zemljišča, nabiranje gozdnih sadežev, sprehod, lov, bivanje v počitniškem stanovanju. Seveda je pri tem pomembna tudi razdalja oziroma razpoložljiv čas zaradi katerega posameznik pogosto pač izbere za cilj kraj, v manj atraktivni pokrajini. Hkrati pa je ta del naše raziskave pokazal, da si naši ljudje občasno zaželi "na izlet" tudi v pokrajino, ki je drugačna od vsakodnevnega okolja ali ki nudi pogoje za posebne rekreacijske aktivnosti ali specifično doživljanje. Zato ni čudno, da je pri vseh štirih mestih pomemben delež odpadel tudi na razmeroma oddaljena konectedenska potovanja "na morje" in v pokrajine sosednjih dežel. Glej priložene tabele: 117a, b, c, d, 118a, b, c, d.

Tabela 117a

Ciljna območja rekreacijskih potovanj izven mesta poleti - Maribor

	rekreacijsko območje	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
1	Mariborsko in Ruško Pohorje	461	16.1	58.9
2	obmorski kraji	271	9.5	34.6
3	Avstrija	258	9.0	33.0
4	Brestrnica, Mariborski otok	252	8.8	32.2
5	Gorenjska	188	6.6	24.0
6	Kozjak	179	6.2	22.9
7	Slovenske Gorice	177	6.2	22.6
8	Prekmurje	149	5.2	19.0
9	Ptujske toplice	137	4.8	17.5
10	drugo	126	4.4	16.1
11	Zg. Savinjska dolina s Savinjskimi Alpami	107	3.7	13.7
12	Koroška	96	3.4	12.3
13	Zreče	86	3.0	11.0
14	Radenci	74	2.6	9.5
15	Haloze	71	2.5	9.1
16	Lovrenško - Ribniško Pohorje	68	2.4	8.7
17	Boč, Donačka gora	62	2.2	7.9
18	Dolenjska	62	2.2	7.9
19	Notranjska	41	1.4	5.2
	skupaj	2865	100.0	

Tabela 118a

Ciljna območja rekreacijskih potovanj izven mesta pozimi - Maribor

	rekreacijsko območje	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
1	Mariborsko in Ruško Pohorje	417	26.0	53.3
2	Avstrija	220	13.7	28.1
3	Slovenske Gorice	115	7.2	14.7
4	Ptujske toplice	103	6.4	13.2
5	Gorenjska	95	5.9	12.1
6	Kozjak	80	5.0	10.2
7	Zreče	78	4.9	10.0
8	drugo	77	4.8	9.8
9	Prekmurje	67	4.2	8.6
10	Brestrnica, Mariborski otok	51	3.2	6.5
11	obmorski kraji	50	3.1	6.4
12	Lovrenško - Ribniško Pohorje	48	3.0	6.1
13	Haloze	41	2.6	5.2
14	Koroška	39	2.4	5.0
15	Radenci	35	2.2	4.5
16	Dolenjska	28	1.7	3.6
17	Notranjska	26	1.6	3.3
18	Zg. Savinjska dolina s Savinjskimi Alpami	21	1.3	2.7
19	Boč, Donačka gora	10	0.6	1.3
	skupaj	1601	100.0	

Tabela 117b

Ciljna območja rekreacijskih potovanj izven mesta poleti - Kranj

	rekreacijsko območje	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
1	okolica Kranja	232	20.4	83.2
2	Blejsko jezero z okolico	144	12.7	51.6
3	Bohinj	91	8.0	32.6
4	Kamniške Alpe	81	7.1	29.0
5	obmorski kraji	70	6.2	25.1
6	Zgornja Savska dolina	64	5.6	22.9
7	skupina Storžiča in Košute	55	4.8	19.7
8	Avstrija	52	4.6	18.6
9	Dolenjska	49	4.3	17.6
10	Italija	48	4.2	17.2
11	Štajerska	47	4.1	16.8
12	vrhovi in planote Julijskih Alp	45	4.0	16.1
13	Škofjeloško hribovje	41	3.6	14.7
14	Posočje	40	3.5	14.3
15	Karavanke	36	3.2	12.9
16	drugo	26	2.3	9.3
17	Notranjska	17	1.5	6.1
	skupaj	906	100.0	

Tabela 118a

Ciljna območja rekreacijskih potovanj izven mesta pozimi - Kranj

	rekreacijsko območje	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
1	okolica Kranja	208	29.3	74.6
2	Blejsko jezero z okolico	74	10.4	26.5
3	Kamniške Alpe	61	8.6	21.9
4	Zgornja Savska dolina	52	7.3	18.6
5	Bohinj	51	7.2	18.3
6	Avstrija	37	5.2	13.3
7	Dolenjska	29	4.1	10.4
8	Italija	29	4.1	10.4
9	skupina Storžiča in Košute	26	3.7	9.3
10	Škofjeloško hribovje	24	3.4	8.6
11	Štajerska	24	3.4	8.6
12	obmorski kraji	22	3.1	7.9
13	vrhovi in planote Julijskih Alp	21	3.0	7.5
14	Karavanke	20	2.8	7.2
15	Posočje	14	2.0	5.0
16	drugo	11	1.5	3.9
17	Notranjska	8	1.1	2.9
	skupaj	711	100.0	

Tabela 117c

Ciljna območja rekreacijskih potovanj izven mesta poleti - Koper

	rekreacijsko območje	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
1	Izola, Simonov zaliv	91	14.9	34.9
2	ožje zaledno gričevje	69	11.3	26.4
3	Debeli Rtič, Ankaran	63	10.3	24.1
4	Italija	62	10.1	23.8
5	Portoroški zaliv	59	9.6	22.6
6	hrvaška obala	57	9.3	21.8
7	Slavnik	48	7.8	18.4
8	Gorenjska	48	7.8	18.4
9	drugo	34	5.6	13.0
10	Snežniško - Javorniško pogorje	28	4.6	10.7
11	Posočje	28	4.6	10.7
12	Nanos	25	4.1	9.6
	skupaj	612	100.0	

Tabela 118c

Ciljna območja rekreacijskih potovanj izven mesta pozimi - Koper

	rekreacijsko območje	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
1	Italija	75	17.0	28.7
2	Gorenjska	62	14.1	23.8
3	ožje zaledno gričevje	51	11.6	19.5
4	Izola, Simonov zaliv	47	10.7	18.0
5	Portoroški zaliv	45	10.2	17.2
6	Slavnik	32	7.3	12.3
7	Debeli Rtič, Ankaran	31	7.0	11.9
8	Snežniško - Javorniško pogorje	29	6.6	11.1
9	drugo	27	6.1	10.3
10	hrvaška obala	15	3.4	5.7
11	Nanos	14	3.2	5.4
12	Posočje	13	2.9	5.0
	skupaj	441	100.0	

Tabela 117d

Ciljna območja rekreacijskih potovanj izven mesta poleti - Ptuj

	rekreacijsko območje	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
1	bližnja ravninska okolica	122	16.8	68.9
2	Haloze	87	12.0	49.2
3	Slovenske Gorice	71	9.8	40.1
4	Avstrija	71	9.8	40.1
5	drugo	52	7.2	29.4
6	Mariborsko in Ruško Pohorje	47	6.5	26.6
7	Gorenjska	45	6.2	25.4
8	obmorki kraji	37	5.1	20.9
9	Boč, Donačka gora	33	4.6	18.6
10	Rogaška Slatina, Podčetrtek	30	4.1	16.9
11	Hrvaška	29	4.0	16.4
12	Zg. Savinjska dolina s Savinjskimi Alpami	25	3.4	14.1
13	Radenci	19	2.6	10.7
14	Dolenjska	17	2.3	9.6
15	Lovrenško - Ribniško Pohorje	14	1.9	7.9
16	Banovci	11	1.5	6.2
17	Koroška	10	1.4	5.6
18	Notranjska	5	0.7	2.8
	skupaj	725	100.0	

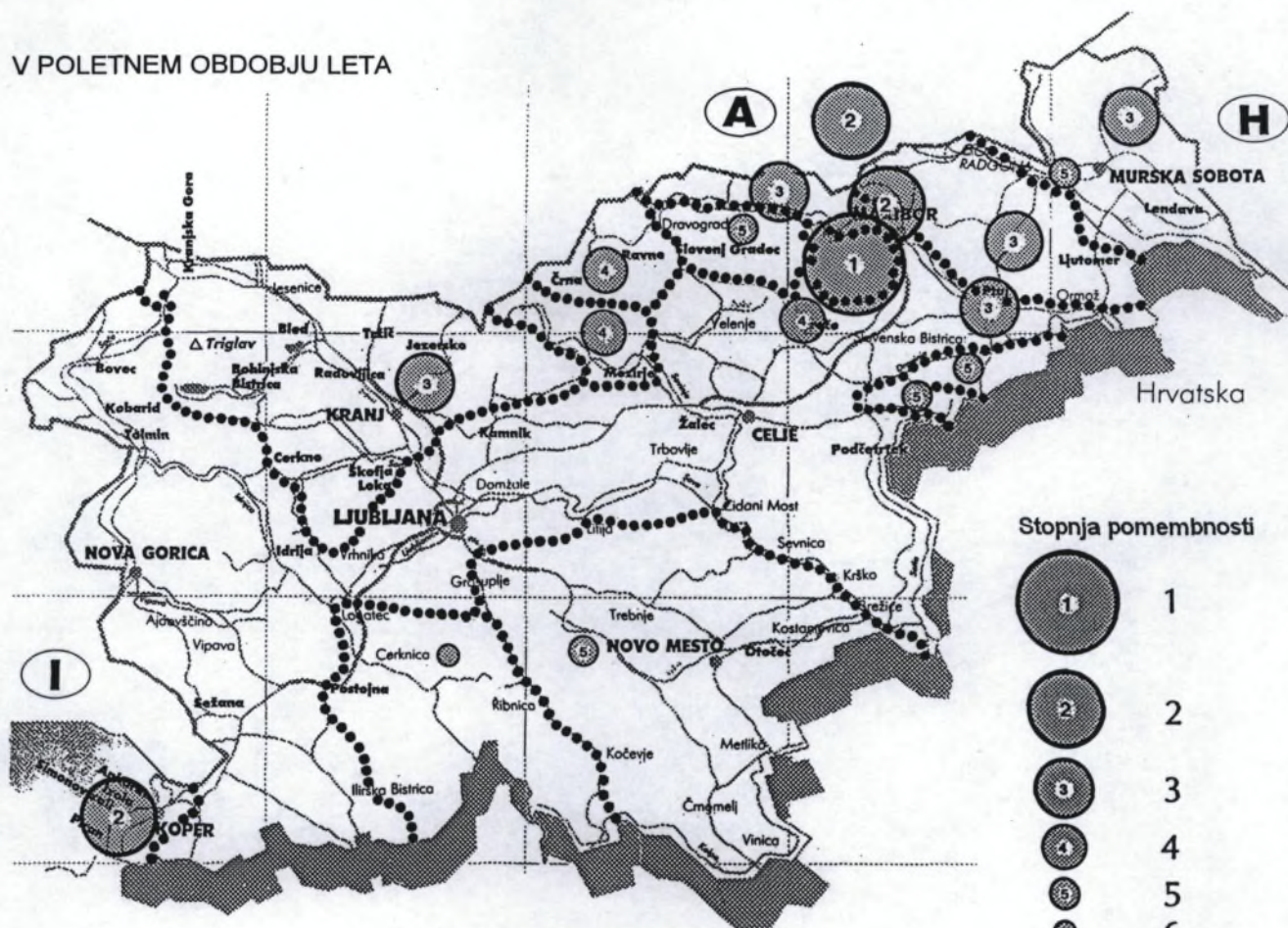
Tabela 118d

Ciljna območja rekreacijskih potovanj izven mesta pozimi - Ptuj

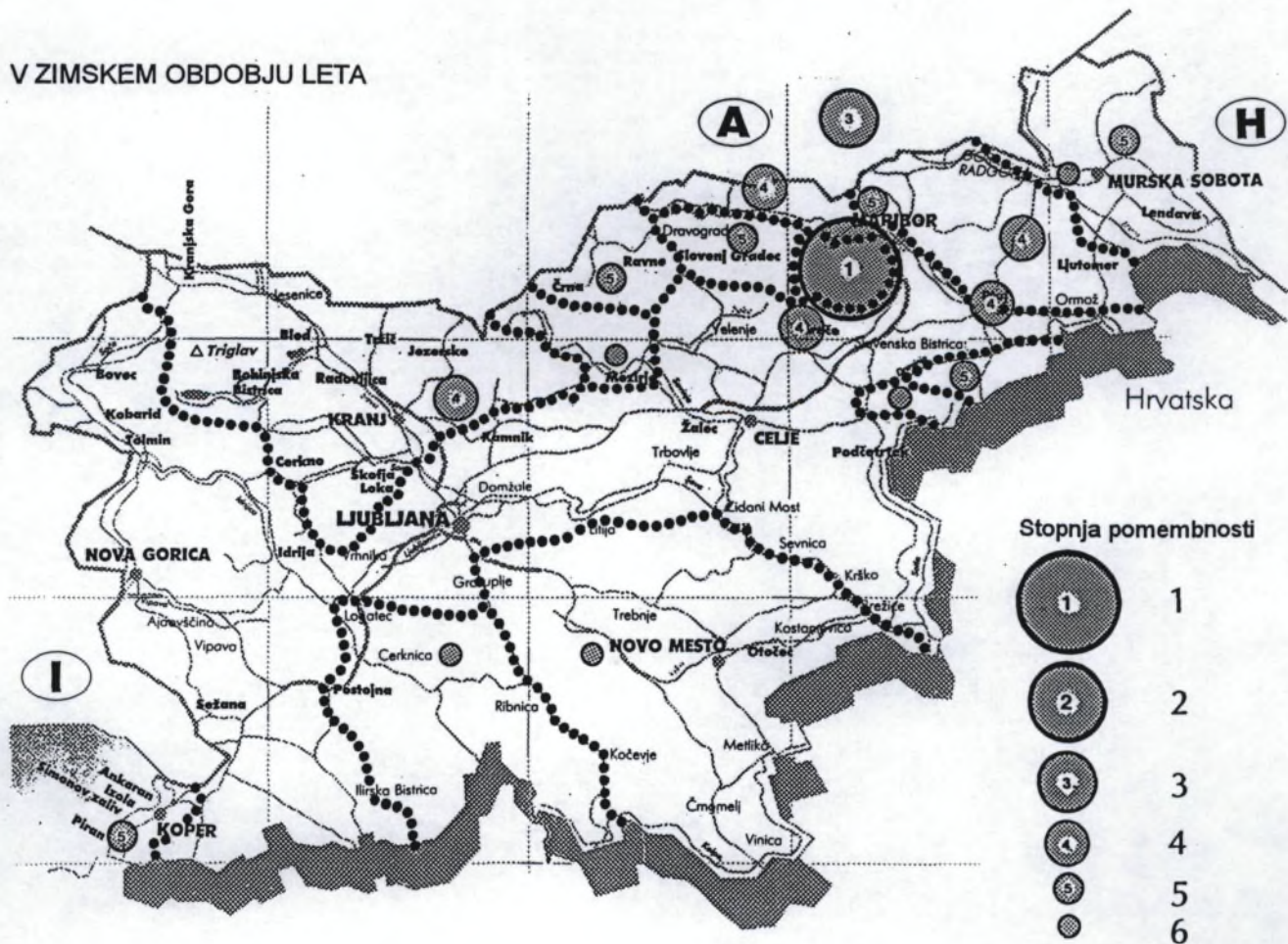
	rekreacijsko območje	št. odgovorov	% odgovorov	% anketiranih
1	bližnja ravninska okolica	96	27.3	54.2
2	Avstrija	46	13.1	26.0
3	Haloze	43	12.2	24.3
4	Mariborsko in Ruško Pohorje	35	9.9	19.8
5	Slovenske Gorice	32	9.1	18.1
6	Lovrenško - Ribniško Pohorje	19	5.4	10.7
7	Gorenjska	18	5.1	10.2
8	Boč, Donačka gora	9	2.6	5.1
9	Hrvaška	9	2.6	5.1
10	Radenci	8	2.3	4.5
11	drugo	8	2.3	4.5
12	Rogaška Slatina, Podčetrtek	7	2.0	4.0
13	obmorki kraji	6	1.7	3.4
14	Banovci	4	1.1	2.3
15	Zg. Savinjska dolina s Savinjskimi Alpami	4	1.1	2.3
16	Koroška	3	0.9	1.7
17	Dolenjska	3	0.9	1.7
18	Notranjska	2	0.6	1.1
	skupaj	352	100.0	

POMEMBNEJŠA CILJNA OBMOČJA REKREACIJSKIH POTOVANJ IZVEN MESTA MARIBOR

V POLETNEM OBDOBJU LETA

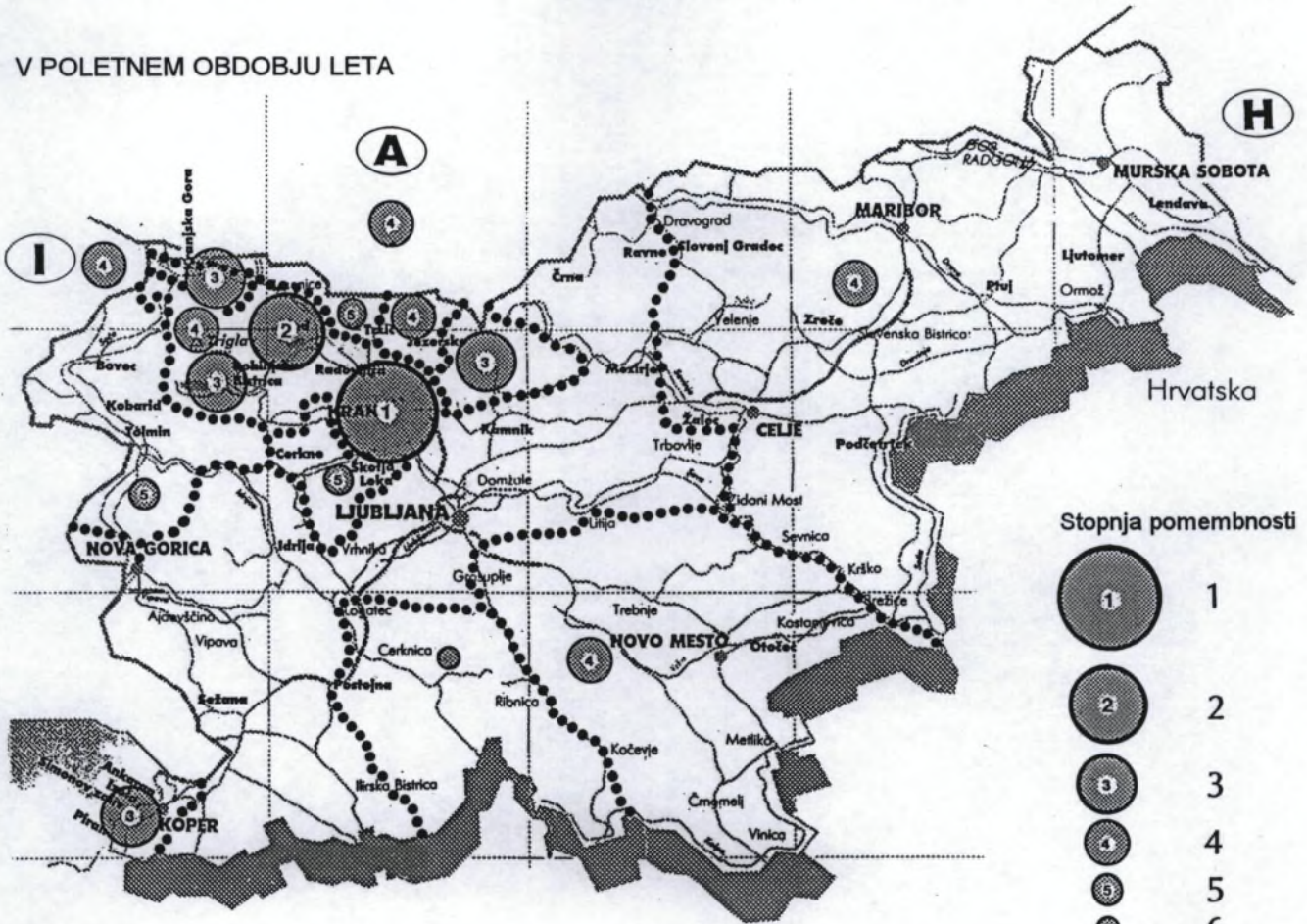

V ZIMSKEM OBDOBJU LETA

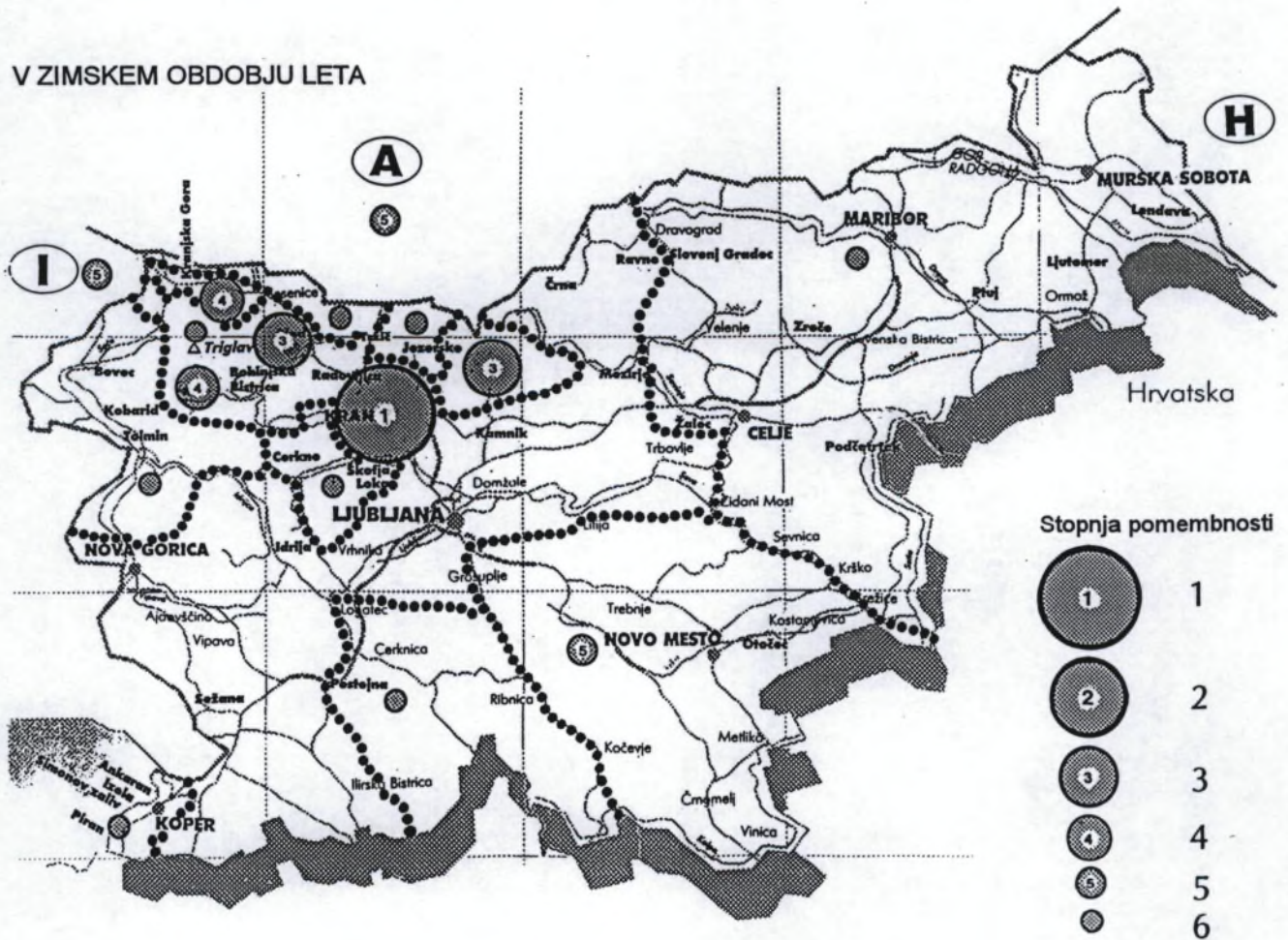

POMEMBNEJŠA CILJNA OBMOČJA REKREACIJSKIH POTOVANJ IZVEN MESTA KRANJ

V POLETNEM OBDOBJU LETA

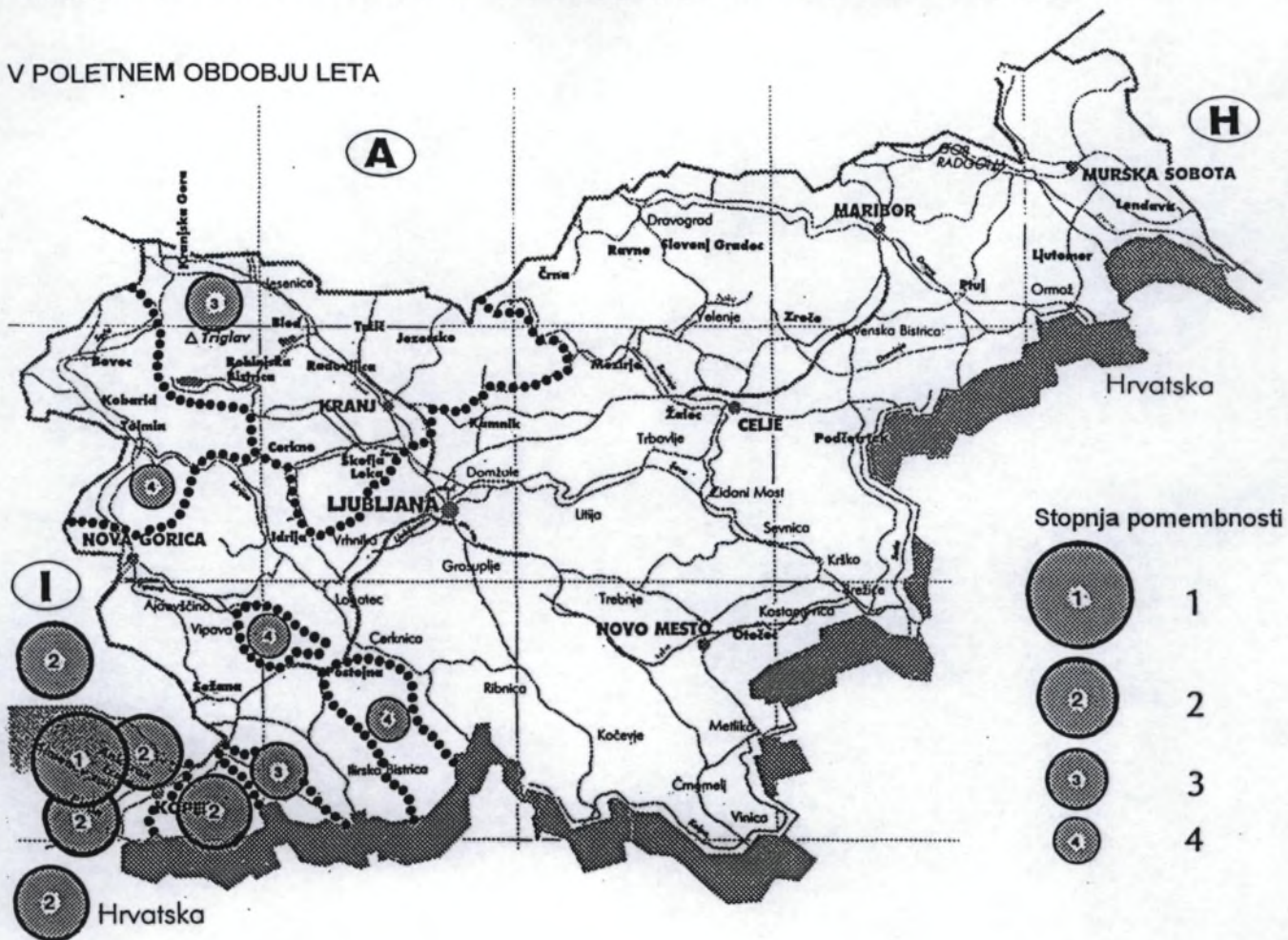

V ZIMSKEM OBDOBJU LETA

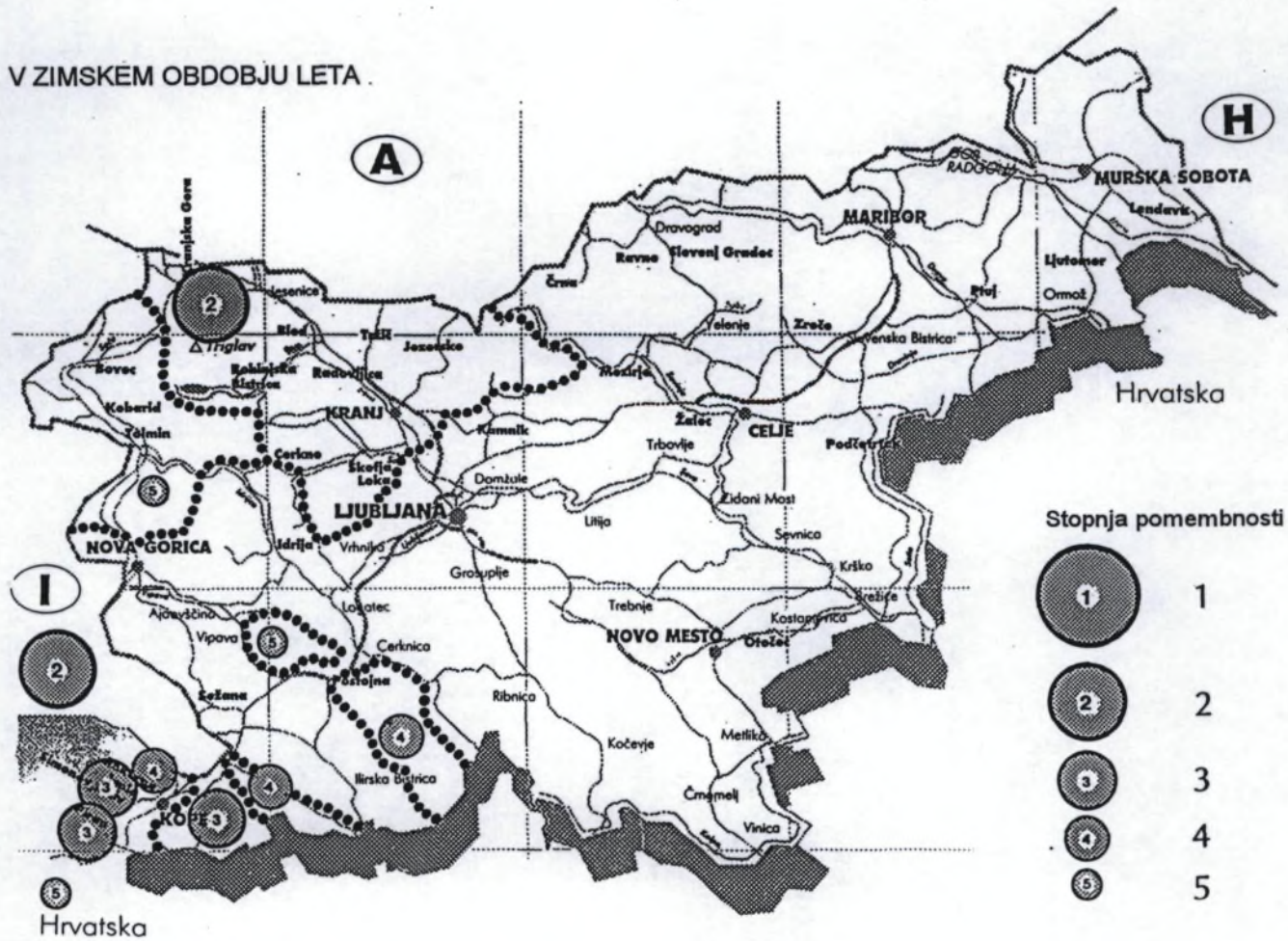

POMEMBNEJŠA CILJNA OBMOČJA REKREACIJSKIH POTOVANJ IZVEN MESTA KOPER

V POLETNEM OBDOBJU LETA

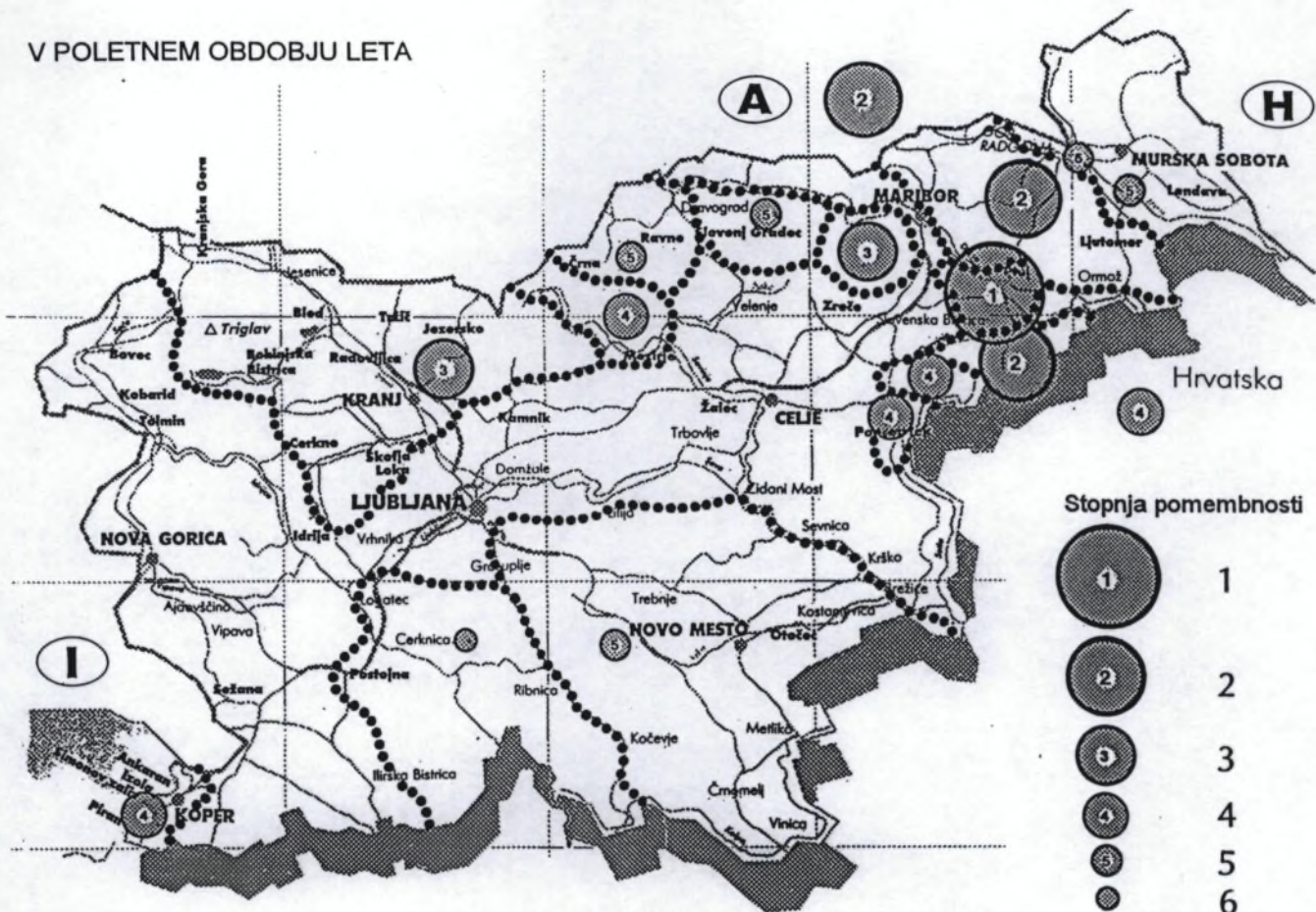

V ZIMSKEM OBDOBJU LETA

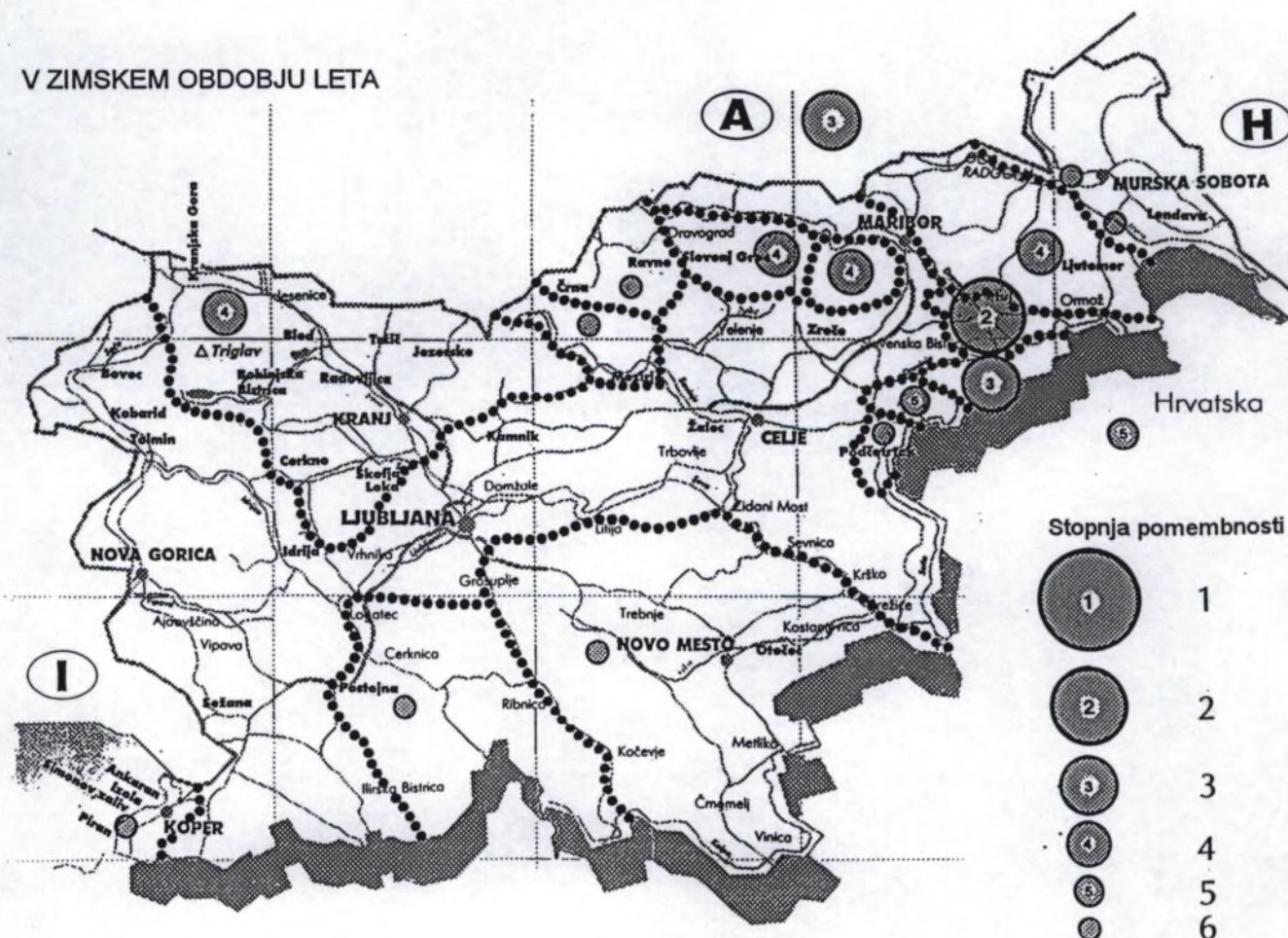

POMEMBNEJŠA CILJNA OBMOČJA REKREACIJSKIH POTOVANJ IZVEN MESTA PTUJ

V POLETNEM OBDOBJU LETA

V ZIMSKEM OBDOBJU LETA

SKLEPI

Povzetek pglavitnih ugotovitev o rekreacijskem ravnanju

V rekreacijsko migriranje v prostem času, med in ob koncu tedna, je vključen pomemben del populacije naših mest. Vendar pa so v pogostosti udeleževanja zelo velike razlike. Skupina rednih udeležencev, to je tistih, ki se rekreirajo izven doma redno med tednom ter redno vsak konec tedna, je relativno majhna. Prevladuje segment nerednih udeležencev.

Na pogostost in s tem na nihanje obsega obravnavanih migracij pomembno vplivajo vremenske razmere, kar pomeni, da se intenziteta močno poveča v času lepega vremena, ko je prijetno na prostem, najsi bo zaradi ugodnih temperatur ali zaradi doživljanja pokrajine ter so ustrezne razmere za izvajanje množičnih rekreacijskih aktivnosti (koplanje, smučanje, hoja).

Od skupno 104 sobot in nedelj, kot jih je tekom enega leta, je na primer v Ljubljani običajno od 40–50 in v Mariboru od 40–45 močno oblačnih. Predpostavljamo, da se ob takih prostih dneh, odhajanje od doma zaradi rekreacijskih nagibov močno zmanjša. Ker se oblačni in deževni dnevi pojavljajo v teku leta zelo neredno, je izletniško intenziteto za določene dni vnaprej nemogoče predvideti. Vzemimo za primer obisk kopaljskih izletnikov ob Bohinjskem in Blejskem jezeru ali smučarskih izletnikov na smučiščih: njihovega števila za posamezne termine (zaradi močne odvisnosti od vremena), ni možno točno predvideti.

Za naša mesta pa lahko, upoštevajoč rezultate o pogostosti rekreacijskih potovanj računamo, da odhaja, vendar ob lepem vremenu, v soboto in nedeljo, izven mesta povprečno 20–30 % prebivalcev. V slabem, to je deževnem in v mrzlem zimskem vremenu pa je ta delež občutno nižji. Ob posebej prijetnem vremenu pa se omenjeni povprečni delež lahko dvigne do približno 40 %.

Konectedenske rekreacijske migracije se iz mest v podeželsko okolico usmerjajo v različne smeri oziroma ciljne kraje. Razpršenost teh potovanj je posledica:

- a) razlik v rekreacijskem ravnanju, to je v široki paleti aktivnosti s katerimi se naši ljudje ukvarjajo v prostem času;
- b) raznolikih pokrajinskih možnosti za rekreiranje na prostem v posameznih letnih obdobjih;
- c) sorodstvenih in prijateljskih povezav med mestnimi in podeželskimi prebivalci.

Za rekreacijsko ravnanje, na sedanji stopnji ekonomskega in družbenega razvoja, je značilno, da se pomemben del mestnih prebivalcev ukvarja v prostem času z aktivnostmi, ki jim poleg zadovoljevanja fizičnih ali psihičnih nagibov omogočajo tudi samooskrbovanje z določenimi pridelki; zato so, za del meščanov pomembne aktivnosti kot na primer obdelava vrta ali vrtička znotraj mesta ali kmetijske parcele izven mesta (zlasti vinograda), nabiranje gozdnih sadežev.

Del prebivalstva v prostem času občasno odhaja od doma zaradi stikov s sorodniki, znanci in prijatelji. Ker pripada velik del naše mestne populacije priseljencem iz podeželja, imajo tam še ožje sorodnike, kar je za mnoge dodaten ali pglaviten vzrok za izlet ob koncu tedna. Na pomemben delež izvenmestnih konectedenskih migracij vplivata tudi razpršena poselitev in suburbanizacija zaradi katerih imajo številni "meščani" svoje prijatelje v izvenmestnih naseljih.

Na rekreacijsko ravnanje ob koncu tedna, vpliva nedvomno tudi lastništvo oziroma posedovanje počitniškega stanovanja. Velik del teh stanovanj je v taki razdalji okrog mest, da je omogočeno obiskovanje tudi ob koncu tedna. Ker so počitniška stanovanja okrog naših mest razpršena po različnih krajih, to dodatno prispeva k disperznemu usmerjanju obravnavanih migracij.

Naša anketa je pokazala, da se s športnimi aktivnostmi, ki terjajo zahtevnejše infrastrukturne objekte (golf, tenis, smučanje, jadranje), visoke investicije v opremo in posebno športno znanje, ukvarja v prostem času relativno manjši del prebivalstva. Ob nadaljnjem dvigu življenjskega standarda pa lahko pričakujemo, da se bo postopno povečevala vloga tudi takih rekreacijskih aktivnosti, s tem pa se bodo porajale tudi nove zahteve po razmeroma obsežnih zemljiščih, ki so za nekatere izmed teh dejavnosti potrebne (npr. za golf, za morebitne marine).

Med "čistimi" rekreacijskimi aktivnostmi so množične, kar pomeni, da se z njimi ukvarja pomemben del naših prebivalcev, trenutno predvsem: sprehod, izletništvo (hoja), gornišтво (hoja v gorah), sončenje s kopanjem in alpsko smučanje.

Za nekatere izmed teh aktivnosti, ob višku rekreacijskega povpraševanja, zmanjkuje prostora ali pa prihaja do navzkrižij med rekreacijsko in drugimi rabami. Rekreacijsko povpraševanje v zvezi s temi aktivnostmi se usmerja v območja, ki so hkrati namenjena tudi počitniški rekreaciji. To pomeni, da se počitniška kot izletniška in ponekod celo dnevna rekreacija, zaradi bližine turističnih krajev in mest, prepletajo. Z vidika optimalne psihološke in ekološke izkoriščenosti rekreacijskih območij je to prepletanje marsikje že problematično, saj udeleženci bližnje rekreacije zaradi občasnega, množičnega obiska vplivajo na pretirano izrabo rekreacijskih zemljišč ali infrastrukture turističnih krajev.

V Sloveniji se območja bližnje in počitniške (turistične) rekreacije v velikem delu prekrivajo (sovpadajo). V prihodnje se bodo zato, tako gradnja rekreacijskih naprav kot varovanje ter negovanje pokrajine, za obe obliki rekreacije moralo uveljavljati vzporedno. To pomeni, da bo tudi pri prostorskem planiranju potrebno upoštevati obe rekreacijski zvrsti hkrati ali povedano drugače, upoštevati bo potrebno ravnanje počitniških tujih in domačih gostov ter domačih in tujih obiskovalcev (udeležencev bližnje rekreacije). To pa bo narekovalo upoštevanje širših (mednarodnih) teženj na področju rekreacije, ki jih na kratko predstavljamo v naslednjih straneh. Z njihovo globalno osvetlitvijo želimo opozoriti, da dejanski trendi ne gredo samo v smeri razvoja "blagih" oziroma "mehkih" oblik rekreacije, vezanih na razmeroma naravno pokrajino, temveč tudi v smer "trdih" in na čimdalje zahtevnejše tehnične naprave vezane rekreacijske oblike. To pa pomeni nov izziv tudi za prostorsko planiranje.

A. Agrikola meni, da je reduciranje rekreacijskega ravnanja posameznikov v en idealen vzorec obnašanja pri sedanjih vrednotah in etiki možen le na abstraktni ravni, medtem ko je realna raznolikost prostočasnega ravnanja. Na tej podlagi predvideva, da bodo takoimenovane prostočasne ciljne skupine še ožje in številčnejše.

Novejši splošni trendi razvoja rekreacije

V zadnjih letih sta v razvitih državah zaznavni dve glavni težnji:

1. Nadaljna kvantitativna rast prostočasnega sektorja nasploh.
2. Stalno naraščanje pomena kakovosti.

Obe te dve težnji pogojuje niz dejavnikov od katerih bomo opozorili le na nekatere, ki so za sedanji razvoj posebej značilni in hkrati pomembni tudi zaradi vpliva na prostorske učinke.

soteskah, plavanje skozi rečna korita, športno plezanje po kratkih, vendar prvobitnih stenah, potapljanje, vožnja z motornimi sanmi po gorskih brezpotjih idr.

- V razmahu aktivnosti, ki terjajo razmeroma obsežna naravna ali povsem preoblikovana pokrajinska območja. Na primer: golf — v petnajstih zahodno in severnoevropskih državah je trenutno (1995) 4784 igrišč, približno 500 so jih zgradili samo v zadnjih 3 letih.
- V razvoju novih aktivnosti, ki terjajo tehnične naprave in objekte. Na primer: vožnja z zasebnimi letali, vožnja z gorskimi kolesi, letenje z jadralnimi padali idr. Morda je manj znano, da je v Sloveniji v zadnjih dveh letih vzniklo kar nekaj deset letališč za t.i. lahka letala.
- Perfekcioniranje rekreacijske infrastrukture. Na primer: alpsko smučanje se vedno močneje navezuje na zasneževanje s topovi, smučarske proge in žičnice se povezujejo v razsežne sisteme oziroma povezana omrežja, vedno manj je povsem naravnih prog itd.
- Rekreacijske aktivnosti, ki so imele še pred nekaj leti le obrobni pomen so postale množične. Zato ne moremo več govoriti o mehkih rekreacijskih aktivnostih, ki so skladne z okoljem, kot so na primer: planinstvo oz. gornišstvo, kajakaštvo, tek in hoja na smučeh saj so v predelih z veliko koncentracijo prav tako sporne in za okolje obremenilne kot takoimenovane trde aktivnosti, navezane na tehnične objekte (npr. alpsko smučanje). Naj spomnimo le na množičen občasen obisk osrednjega dela Julijskih Alp ter probleme, ki nastajajo ob tem zaradi odpadkov, odpadnih voda.

b) Divergenten odnos do narave — Statistični podatki kažejo, da narašča zanimanje za naravo. To je razvidno iz podatkov o obisku večine tujih narodnih parkov in naravnih znamenitosti, ki so prometno dostopni. Vendar pa raziskovalci odnosov med naravo in turisti opozarjajo na naslednje pojave, ki so pomembni za objektivno vrednotenje tega razmerja. Številni ljudje ob anketah izjavljajo, da je njihov "sanjski" cilj ob morju ali v gorah v nedotaknjeni, idilični pokrajini. Toda svoje počitnice preživijo v znanih razvitih in dobro opremljenih turističnih središčih oziroma območjih. Po mnenju mnogih raziskovalcev je to divergenco možno pojasniti s tem, da si številni ljudje sicer želijo ogledati oziroma doživeti naravo, toda hkrati se nočejo odpovedati udobju, zabavi, športu in nakupovanju. Opaschowski meni, da številni ljudje niso sposobni globlje doživeti narave, zato jim zadošča že bežen pogled na morje, na gore. Deloma naj bi bilo to pogojeno tudi s tem, da resnični stik in doživljanje pokrajine z vsemi čutili, terja neudobje ali napor. Zato se tudi zadovolje z doživljanjem narave z balkona, terase, sedeža žičnice, ladje, avtobusa ali celo letala.

Organizatorji prostega časa so spoznali ta razmerja, zato vse bolj ponujajo umetno okolje, torej kulise, ki naj nadomeste naravno ali kulturno pokrajino. To se kaže v vse številnejših primerih v stilu Disneylanda. Umetno grajeni otoki, slapovi, jezera niso več izjeme. Številna mesta razvitih držav imajo psevdo naravna rekreacijska območja z bagerskimi jezери. Toda razvoj ge še naprej: očitni primeri so: 360 milijonov vredna "sintetična pokrajina" Hyatt koncerna na Havajih, turističnega kompleksa Sun-City v Južni Afriki ter takoimenovani Center parks kompleksi namenjeni bližnji rekreaciji v Zahodni Evropi. Slednji pojem se uporablja za počitniška središča, ki jih gradi podjetje istega imena. Običajno gre za več kot 100 ha obsežna zemljišča katerega osrednji del tvori steklena dvorana z obsežnimi bazeni, slapovi, valovanjem, tropsko klimo in vegetacijo, ki naj vzbuja občutek bivanja v tropski pokrajini. Okrog centralnega, pokritega kompleksa so v parkovno preoblikovani pokrajini številni rekreacijski objekti. Ali: ob italijanski obali je trenutno zgrajenih ali je v gradnji okrog 100 novih aquaparkov, ki zagotavljajo rekreacijo pod steklom, neodvisno od vremena celo leto — torej rekreacijo v "perfektnem" okolju. Ta smer je razvidna tudi pri gradnji novih ladij "Fun Slips", ameriške družbe za križarjenje med Karibskimi otoki — na njihovih palubah je gostom na razpolago vse kar so nekoč iskali na kopnem. Na ta trend opozarjajo tudi razni takoimenovani tematski parki.

Naj omenim, da je potrebna za t.i. Central parks (zabavni parki, tehnološki parki, umetna scenarija iz znanih akcijskih filmov v holivodskih studijih idr.) 300 ha velika površina. Trenutno jih je v Zahodni Evropi že nekaj desetina, za številne pa so vložene prijave. Po mnenju že citiranega Apaschowskega, množična rekreacija ni zamrla, v bodočnosti pa bo navezana vse bolj tudi na "scenerijo in dramaturgijo" objektov, ki bodo nudili doživljanje, marsikomu pomembnejše kot ga nudi "dolgočasna" narava, ki jo sploh niso sposobni doživeti.

Ekološko gledano so "umetne" turistične pokrajine celo v dobrobit pri reševanju problemov množične rekreacije in njegovih ekoloških obremenitev. Rekreacijska potovanja se lahko tako deloma preusmerjajo v "sintetične" pokrajine, s tem pa se zmanjša pritisk na naravna, ekološko občutljiva in pomembna območja. Bo torej v bodočnosti za mnoge ljudi rekreacijsko privlačna samo še kulisa ali ponaredek? Na mnoge ljudi filmske kulise in ponarejena dramaturgija napravijo močnejši vtis kot resnični svet. Zanje je narava in pokrajina sicer lepa, toda ima navdih dolgočasje in ne nudi ekstaze!

c) Želja po medsebojnih stikih, kontaktiranju in zabavi in razvedrilu je za mnoge ljudi pomembnejša od uživanja narave. Po eni izmed tujih anket izvedeni v Nemčiji so mladi, ki na splošno izražajo svojo privrženost strategiji ohranjanja okolja ter se zanj tudi zanimajo, odgovorili, da je na počitnicah, za njih "zabava in razvedrilo" trikrat pomembnejša od "bivanja v naravi". Taki rezultati pojasnjujejo zakaj so majhna, samotna turistična naselja, brez turistične ponudbe, ki bi omogočila srečevanje za številne ljudi neprivlačna. Marsikdo zato za rekreacijo izbere bolj "urbanizirano" okolje, saj v njem lažje najde možnosti za razne oblike družabnosti.

d) Modne težnje — Od začetka modernega obdobja imajo iracionalni dejavniki, kot sta moda in prestiž pomembno vlogo kot "boom" faktorja rekreacijskega povpraševanja. Naj spomnimo na to, da je zanimanje za nekatere oblike rekreacijskega ravnanja in s tem tudi za določene pokrajine bilo v preteklosti pobujeno s povsem iracionalnimi dejavniki. Moda rjave, zagorele polti je po drugi vojni bila odločilna za množično rekreacijo v Sredozemlju.

Ali sta moda in prestiž še vedno pomembna? Določeno ravnanje je sprva lahko izzvano s tema motivoma, ko pa postane množično lahko tak pomen izgubi. Vendar se vedno znova pojavljajo nove prestižne oblike rekreacijskega ravnanja, ki so pogosto izzvane s strani preišljenega marketinga posameznih nosilcev rekreacijske ponudbe ali proizvajalcev prostočasne opreme. Značilni aktualni primeri obravnavanega fenomena so na primer: golf — biti član prestižnega golf kluba z visoko letno članarino in eminentnimi člani pomeni določen ugled. Ali na primer navtični turizem: imeti svojo barko, svoj privez in po možnosti ob njem tudi svoje počitniško stanovanje je za marsikoga bolj stvar ugleda kot potreba.

e) Vpliv proizvajalcev rekreacijske ponudbe — z množičnostjo rekreacije se razvija tudi vse bolj močna industrija, ki skuša usmerjati prostočasno ravnanje tako, da bo čim bolj donosno. Rekreacija je za njih posel in ne humanitarna ali socialna dejavnost. Zato jih ne zanima zakaj se ljudje rekreirajo ali potujejo, kaj naj od tega imajo, pač pa samo to, da se rekreirajo. Poslujejo pač po gospodarskih principih, upoštevajoč pri tem marketinške inštrumente, saj je konkurenca tudi na prostočasnem tržišču vedno večja.

Številna podjetja žive samo od rekreacije. Na primer: nekatera gradbena podjetja in podjetja za prodajo zemljišč so se usmerila samo v turistične regije. Če bi se ustavila prodaja zemljišč in gradnja počitniških hiš bi ostala na cesti množica ljudi. Drug primer: podjetja, ki proizvajajo rekreacijsko opremo stalno iščejo nove proizvode, z njimi pa lahko močno vplivajo tudi na pomen in rabo pokrajinskih virov. Ilustrativen primer so: gorska kolesa, potapljaške obleke, čolni iz neuničljivega materiala, vse to je oprema, ki je vplivala na prostočasno ravnanje v pokrajini. Hkrati pa skuša prostočasna industrija izkoristiti nove tehnološke možnosti za nove oblike rekreacijskega doživljanja. Na primer: novi igralni

avtomati so vplivali na razvoj specializiranih igralniških krajev. (Znani Las Vegas ima na primer kar 250.000 prebivalcev. Ali: številni tehnološki parki z različnimi simulatorji.)

Industrijo prostega časa seveda ne zanima kakšne ekološke posledice bo imelo novo rekreacijsko orodje ali naprava.

- Preživljanje prostega časa je torej pobujeno z željo po doživljanju. Različni motivi in načini doživljanja ter neenake možnosti posameznikov ne vodijo v poenotenje rekreacijskega ravnanja. Zato se pojavljajo vedno bolj heterogene oz. razvejane oblike pristočnega ravnanja in storitev, z njimi pa tudi čimdalje bolj raznovrstni pokrajinski učinki. (Za mnoge ljudi kvalitetnejši prosti čas in turizem ne pomeni samo urejeno temveč tudi dobro opremljeno pokrajino!). V tem sklopu "blagi turist" in ponudba tega segmenta predstavlja samo eno izmed oblik.
- Postopna koncentracija različnih oblik rekreacijske rabe na ustreznih lokacijah, ki jih povzročajo velikopotezne rekreacijske naprave, vodijo v to, da postaja marsikje rekreacijska funkcija ali raba dominantna. S tem se postopoma zmanjšuje drobna menjava funkcij. Tako kot delo, stanovanje ali oskrba se tudi rekreacija vedno bolj osredotoča na določenih arealih.
- Velikopovršinske rekreacijske naprave na manj vrednih zemljiščih, t.i. "quasi" naravne turistične pokrajine s tehničnimi napravami lahko pripomorejo k razbremenitvi naravnih in ekološko pomembnih pokrajin. Zato zavrnitev njihove gradnje ni samo racionalna, temveč lahko tudi povsem iracionalna odločitev.

Težnje, ki smo jih le bežno orisali kažejo, da se rekreacijski razvoj kljub "razkrinkanju" njegovih negativnih strani, ni enostavno obrnil v smeri, kot so "blaga" rekreacija.

Zato se zastavlja ob koncu še vprašanje. Če velik del ljudi ni možno spremeniti, kako se spopadati s problematičnimi učinki rekreacije. Ta instrumentarij je še vedno pomanjkljiv, predvsem pa ga je težko uveljaviti; Na kratko pa gre za:

A: Administrativne ukrepe

V prostorskih planih in detajlnih načrtih je potrebno opredeliti pokrajinsko sprejemljivost in določiti zgornje meje turistične opremljenosti (zgornja meja smučarskih prog itd.). Ta ukrep se žal pogosto ne uveljavi saj ga posamezniki investitorji, ne glede na posledice, skušajo "zavreči" oziroma obiti.

- Gradbeni predpisi (npr. način gradenj, gradbena gostota)
- Proglašanje zavarovanih območij (t.j. naravnih, najsi bo narodnih ali krajinskih parkov ali pa coniranje pokrajine v območja z različno stopnjo rekreacijske rabe — npr. "cone miru", brez rekreacijskih tehničnih naprav ali cone brez avtomobilskega prometa). Ta ukrep je trenutno še najbolj uspešen, vsaj v tistih državah, kjer so te ukrepe ne samo uzakonili temveč našli tudi oblike financiranja varstva (npr. odkup zemlje).
- Uveljavitev ekoloških presoj za vse pomembnejše rekreacijske infrastrukturne objekte.

B: Kvalitativne ukrepe

- Pospeševanje okolju prijaznih oblik turizma (npr. s subvencijami iz proračunskih sredstev) oziroma netehniziranih oblik rekreacije (npr. omrežje kolesarskih poti).
- Organizacijski ukrepi, predvsem koordinacija med podjetji, upravnimi organi, domačimi (ali bodo ali ne bodo pospeševali določeno rekreacijsko ponudbo). Prav slednji ukrep pogosto pade na izpitu saj v tej koordinaciji prevladujejo lahko interesi določene skupine, ki pospešuje negativne težnje.

VIRI IN LITERATURA

- Ammann F., 1978: Analyse der Nachfrageseite der motorisierten Naherholung im Rhein-Neckar-Raum; — Heidelberg geographische Arbeiten, H. 51, Heidelberg.
- Bauer A.E., 1993: Tourismus und Regionalplanung. Die Bedeutung von Heilbädern ländlichen Raum, dargestellt am Beispiel des Hallbades Bad Soden-Salmünster, — Rhein-Mainische Forschungen, H. 111, Frankfurt am Main.
- Becker Chr., 1983: Freizeitverhalten im Grossraum Frankfurt; — Raumforschung und Raumordnung, H. 4, Köln, str. 131–140.
- Chubb M., Chubb H.R., 1981: One Third of our Time? An introduction to recreation behavior and resources; New York.
- Dach Hamann A., 1977: Das Bergische Land als Naherholungsraum. Struktur und Probleme des Naherholungsverkehrs unter besonderer Berücksichtigung der Tageserholung und des Freizeitwohnens; — Düsseldorfer Geographische Schriften, H. 8, Düsseldorf.
- Drnovšek I., 1984: Geografski učinki rekreacije prebivalcev Hrastnika, Trbovelj in Zagorja; —Diplomska naloga na Oddelku za geografijo FF, Ljubljana.
- Eberle I., 1976: Der Pfälzer Wald als Erholungsgebiet unter besonderer Berücksichtigung des Naherholungsverkehrs; Arbeiten aus dem Geographischen Institut der Universität des Saarlandes, B. 22, Saarbrücken.
- Eberle I., 1980: Flächenangebote und Freizeitinfrastruktur des stadtnahen ländlichen Raumes in der BRD und ihre Nutzung durch den Naherholungsverkehr; — Münstersche Geographische Arbeiten, H. 7, s. 127–140, Paderborn.
- Freisitzer K., 1971: Die Freizeit- und Naherholungsgewohnheiten der Grazer; — Berichte zur Raumforschung und Raumplanung, 15. Jhg., H. 6, Wien.
- Freitag R.D., 1970: Naherholungsraum und Naherholungsverkehr: Beispiel Paris; — Münchener Studien zur Sozial- und Wirtschaftsgeographie, B. 6, Kallmünz.
- Hahn H., 1971: Psychologische Aspekte des Erholungsverkehrs; — Berichte zur Regionalforschung, H. 6, München.
- Gardavský V., 1977: Rekreacni naroky mistskych obyvatel; — Acta Universitatis Carolinae, Geographica XII, 2, s. 25–38, Praha.
- Harrison C., 1983: Countryside recreation und London's urban fringe; — Transactions Institute of British Geographers, n. s. 8, s. 295–313.
- Jansen-Verbeke M., 1986: Contribution a l'analyse de la fonction touristique des villes moyennes aux Pays-Bas; — Hommes et terred du Nord, 1986 — 1, s. 21–30, Lille.
- Jansen-Verbeke M., 1986: Recreational behaviour and attitude of inner city dwellers; — Bulletin de la Societe Belge d'etudes geographiques, No. 2.
- Jeršič M., 1971: Izletniška potovanja in izletniški prostor; Ljubljana.
- Jeršič M., 1984: Prostorski učinki rekreacije prebivalstva Novomeške regije; — Dolenjska in Bela krajina, zbornik, Ljubljana.
- Kemper F.J., 1977: Inner- und ausserstädtische Naherholung am Beispiel der Bonner Bevölkerung, Ein Beitrag zur Geographie der Freizeit; — Arbeiten zur Rheinischen Landeskunde, H. 42, Bonn.
- Kerstiens-Koeberle E., 1979: Freizeitverhalten im Wohnumfeld. Innerstädtische Fallstudien, Beispiel Münchner Studien zur Sozial- und Wirtschaftsgeographie, B. 19, Kallmünz.
- Kulinat K., 1980: Die Bestimmungsfaktoren grossstädtischer Naherholungsraume in der Bundesrepublik Deutschland; — Münstersche Geographische Arbeiten, H. 7, s. 44–48, Paderborn.
- Lozato-Giotart J.P., 1999: Geographie du tourisme; Masson, Paris.
- Maier J., 1982: Geographie der Freizeitstandorte und des Freizeitverhaltens; Sozial und Wirtschaftsgeographie 2, München.

- Mariot P., 1977: *Rekreane prostredie ako organicka sueast životneho prostredia*; — *Geograficky časopis*, r. 29, e. 4, s. 354–369, Bratislava.
- Mariot P., 1983: *Geografia cestovneho ruchu*; Bratislava.
- Martinc M., 1990: *Rekreativna območja prebivalcev mesta Ljubljane*; — *Dipl. naloga na Oddelku za geografijo FF, Ljubljana*.
- Močivnik M., 1994: *Rekreacijske navade in pokrajinski učinki rekreacije prebivalcev Velenja*; — *Dipl. naloga na Oddelku za geografio FF, Ljubljana*.
- Patmore J.A., 1983: *Recreation and Resources. Leisure patterns and leisure places*; Oxford.
- Pearce D., 1987: *Tourism Today: a geographical analysis*; Longman.
- Robinson H., 1976: *A Geography of Tourism*; Macdonald and Evans.
- Ruppert K., Maier J., 1969: *Naherholungsraum und Naherholungsverkehr der Münchner – ein Beitrag zur Geographie des Freizeitverhaltens*; — *Mitteilungen der geographischen Gesellschaft in München*, B. 55, Teil 2, München.
- Ruppert K., 1971: *Naherholung in der urbanisierten Gesellschaft*; — *Berichte zur Regionalforschung*, H. 6, München.
- Ruppert K., Maier J., 1970: *Naherholungsraum und Naherholungsverkehr – geographische Aspekte eines speziellen Freizeitverhaltens*; — *Münchner Studien zur Sozial- und Wirtschaftsgeographie*, B. 6, Kallmünz.
- Ruppert K., 1974: *Zur Geographie des Freizeitverhaltens. Bericht über Untersuchungen am Wirtschaftsgeographischen Institut der Universität München*; *Frankfurter wirtschafts- und sozialgeographische Schriften*, H. 17, s. 19–36, Frankfurt am Main.
- Ruppert K., Gräf P., Lintner P., 1983: *Persistenz und Wandel im Naherholungsverhalten*; — *Raumforschung und Raumordnung*, Jhg. 41, H. 4, Köln.
- Ruske W., Stein A., 1973: *Angebot und Nachfrage im Wochenendverkehr*; — *Raumforschung und Raumordnung*, H. 4, s. 192–196, Köln.
- Schaechterle K., Wermuth M., 1973: *Der Urlaubsreiseverkehr in der Bundesrepublik Deutschland und seine Überlagerung durch den Naherholungsverkehr im süddeutschen Raum*; — *Raumforschung und Raumordnung*; H. 5/6, s. 213–221, Köln.
- Schnell P., 1977: *Naherholungsraum und Naherholungsverhalten, untersucht am Beispiel der Solitärstadt Münster*; — *Spieker*, 25, s. 179–218, Münster.
- Schulz H.J., 1978: *Naherholungsgebiete. Grundlagen der Planung und Entwicklung*; Berlin, Hamburg.
- Thelin G., 1983: *Freizeitverhalten im Erholungsraum*; *Geographica Bernensia*, P 8, Bern.
- Veber M., 1983: *Geografski učinki izletniške rekreacije prebivalstva Celjske regije*; — *Diplomska naloga na Oddelku za geografijo FF, Ljubljana*.
- Vrščaj M., 1992: *Rekreacijske navade in pokrajinski učinki rekreacije prebivalstva Novomeške regije*; — *Diplomska naloga na Oddelku za geografijo FF, Ljubljana*.
- Wackermann G., 1968: *Les loisirs des populations urbaines rhenanes*; — *Revue géographique de l'est*, št. 1–2, Nancy, str. 151–166.
- Wall G., 1972: *Socio-economic variations in pleasure-trip patterns: the case of Hull car-owners*; *Transactions Institute of British Geographers*, 57, s. 45–58.
- Wilson G.D.H., Hattingh P.S., 1992: *Environmental Preferences for Recreation within Deprived Areas: the Case of Black Townships in South Africa*; — *Geoforum*, Vol. 23, No. 4, s. 477–486.
- Wolf K., Jurczek P., 1986: *Geographie der Freizeit und des Tourismus*; Stuttgart.